

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

HALİM UĞURLU
CELAL ARABACIOĞLU
METİN ELOĞLU
SENNUR SEZER
RUŞEN HAKKI
MEHMET SEYDA
CAHİT İRGAT
BURHAN GÜNEL
MEHMET SALİHOĞLU
F. G. LORCA
NUR TÜRETKEN
İSMET KEMAL KARADAYI
METİN BEŞER
İVO ANDRIÇ
ADNAN ÖZYALÇINER
İLHAMİ EMİN
M. SAMİ AŞAR
M. DİRİMEN
ATILÂ ÖZER
FERİHA AKTAN
RAUF AYBEY
PAUL GAUGUIN
KEMAL KANDAŞ
MAHIR ERSİN GERMEÇ
İZZET SARAYLIÇ
NECATİ ZEKERİYA
SİYAMİ ÖZEL
ERTUĞRUL OĞUZ
MEHMET ERGÜN
M. NEZİHİ GÜLCÜOĞLU
MUHLİS SALİHOĞLU
NERMİN BAŞAĞA
HALDUN TUZLACI
MEHMET AKIF TUNCAY
MUAMMER HACIOĞLU
M. NİYAZI BAYSAN
ENGİN AŞKIN

Gravür : Ercümend Kalmık

güney güney güney güney güney güney

Olan * biten * yorum

Taşkabartmalar

Ülkemizde yazın ve sanat dergilerinin günbegün azaldığı, yaşamlarını sürdürebilenlerin zor koşullar içinde bocaladıkları acı bir gerçek. Bakıyorum da, kapanan dergiler dışında, örneğin DOST dergisi kapağını kaldırmış; SOYUT dergisi boyutunu ufaltmış, birinci hamurdan üçüncü hamur kâğıda dönmüş, üstelik son iki sayısını birlikte vermiş. 27 yıldır yayımını aksatmadan sürdüren YEDİTEPE ise, 1971 yılını 13 bin lira zararla kapatmış. Hüsamettin Bozok dostumuzun Yeditepe'deki duyurusu, bu acı gerçeği tüm açıklığı ile önümüze seriyor. Bu yazının bir bölümünü aktarmada fayda görüyorum :

"Bu zararı, kitap satışlarımızdan gelen para ile kapatmağa çalıştık, dışarıda kazandığımızı dergiye harcayarak işi yürüttük. Ama, bugün için bu zarar, önlenemez bir duruma gelmiştir.

Yapılacak çeşitli yollar vardı: Dergiyi kapatmak hiç bir zaman söz konusu olmadığına göre, ya sayfaları azaltıp, küçük bir dergi haline getirmek. Buna hiç bir zaman gönlümüz razı olmadı. Ya da fiyatı artırmak. Buna da okurlarımız adına baş vurmamak istemedik. Okurlarımızın çoğu, dar gelirli kimselerdir, öğretmen ve öğrencilerdir. Onların her ay birkaç dergiyi izledikleri dikkate alınırsa, bu yol hiç tutarlı olmayacaktır.

O halde bizim için yapılacak tek şey kahyorduk: Bütçe açığımızın kapanması için okurlarımızı yardıma çağırarak! Bugün, Yeditepe'nin abone sayısı da, okur sayısı da dergiyi yaşatmağa yeterli değildir. Bunun elbirliğiyle iki veya üç katına çıkarırsak bu iş bir süre için hallolmuş demektir."

Ne resmî, ne de özel kuruluşlardan destek beklenilmediğine göre, Yeditepe ve benzeri dergilerin yayımlarını sürdürebilmeleri, okurların himmetine kahyor.

Naci Girginsoy dostumuzun VARLIK dergisindeki "Okur azlığı" başlıklı yazısına bakarsanız, 21 yıl öncesine kıyasla, okuyan aydın azlığı, aynı o-

*Ben mi tutarım dört elimle görünmez kanatlarından
Bilirim onlar sunarlar iri korkuları ateş kuşlarından
Onlar ki durmadan mavi öğütür değirmenleri
Masmavi kanar hep
Biçimlenir geleceğin bulanık simgesi
Yakutlu bakışlarla sezerler karanfil ağzlarından*

*Buyurur savaççı bir tanrı ağızyla zamanın ısıltı
Yalın çağılıtsıyla damgalar gelecek çağları
Sunar değişmez gerçekleri buzulu koynundan
Sonsuz bir mağarayı andıran namlu karanlığı*

*Her şey çaresiz ve karanlık kendi yangınında
Bir tutkunun görüntüsüyüm taşkabartmalarda*

Halim Uğurlu

rantıda, Peki, okuyan aydın azlığı karşısında, ülkemizdeki belli sayıdaki dergilerin sorunları, birer abone kampanyası ile çözümlenebilir mi? Ben sanmıyorum.

Kültür Bakanlığı kurulduğunda ne çok sevinmiştik. Talât Sait Halman yakın dostumuzdu. (Şimdi nerede bilmiyoruz; bir merhabasını alamadık.) Sanat ve kültür adına, çıkmazdaki sorunlarımızın teker teker çözümleneceğini umuyorduk. Olmadı. Tuhaf bir tutumla bakanlık alalacele kapatılıverdi. Şimdi bize düşen görev: Arada bu sütünumuzda yakınacağız, söyleyeceğiz; kuşkusuz, yine de okurlarımıza gü-

veneceğiz ve dayanabildiğimizce yayınımızı sürdürmeğe çalışacağız.

Ülkemizin uzak bir kentinde yaşayan bir sanatçı dostumuzla "BAŞBAŞA" olacaktık. Elimizde olmayan bir nedenle, çok sevilen bu sanatçı dostumuz ve eşiyile yapacağımız konuşmaları ertelemek zorunda kaldık.

Unutamadığımız candan dostlarımızdan Adalet Cimcoz'u 13. 3. 1970 de, Ercümen Kalmık'ı, 21. 2. 1971 de yitirmiştik. İkisini de rahmetle anarken Kalmık'ın bir gravürü ile bu sayımızın kapağını süslüyoruz.

SANATÇILARA,

SON 10 YIL BOYUNCA SANAT EVRENİMİZDE NETÜR GELİŞMELER OLMUŞTUR? DOĞAL BİR GELİŞİM BU YA; SIZCE YETERSİZ YÖNLERİ?..

— GELEN YANITLAR GELİŞ SIRASIYLA YAYINLANACAKTIR..

güney AYLIK SANAT DERGISİ

Sahibi ve sorumlu yönetmeni : Atif Özbilen

Yazma ve posta havalesi : Atif Özbilen, P. K. 1353 İstanbul.
Baskı : Halk Matbaası, Tel: 22 19 98. Ebuşsuut Cad. No. 15,
Sirkeci — İstanbul. Akbank Beşiktaş Şb. hesap No. 22787.
abone : yıllık 30 TL.

Geçen ay izlediğimiz sergilerden sözeceğim; Taksim Galerisinde: En ilginç sergi Naci Girginsoy'ındı. İyem, yazma ve çeşme oymalarından esinlenmiş ve bunları pişirilmiş toprağa uygulamıştı. Ay içinde aynı galeride, G.S.A. çıkışı ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun öğrencileri Türkân Silay ile Gül Derman'ın; Ankara sanatçılarından Naciye İzbul'un ve Turgut Atalay'ın resim sergilerini izledik.

Beyoğlu Şehir Galerisi'nin tüm salonlarını, önce Ali Demir'in tabloları doldurdu ve hemen kısa süre içinde sattı. Rezzan Şenocak'ın sergisi de öyle oldu. Yığınla çiçeğin soluşuna katlanamayışı yüzünden olacak, çağırıda bulunmayışına karşın, salonlar yine çiçek bahçesine dönmüştü. Ve de tüm tabloları satıldı. Şenocak'ın. Aynı galeride Mehmed Selim Karaca ile Neclâ Ünal şirirlerini sergilediler. İlginc bir şirir sergisi de, Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü salonlarında ve Muammer Hacıoğlu'nunda. Mustafa Ayataç ise, bu yılki resim sergisini Darüşşafaka galerisinde açtı.

Güney ailesinden Halim Uğurlu'nun Ocak sayımızdaki "İkibinler" adlı şiiri, BAŞKENT gazetesinin sanat sayfasında; Siyami Özel'in "Yığılme" adlı şiiri ise ÖZÜN dergisinde ayın şiirleri seçildiler.

DUYURU

Geçen sayımızda da belirttiğimiz gibi, yetenekli okurlarımızın şiirlerini, öykülerini ve düz yazılarını bekliyoruz. Ancak düz yazılar dört sayfayı geçmemeli ve mümkünse daktilo ile yazılmış olmalı; şiirlerin ise bize bir fikir verebilmesi için birkaçı birden gönderilmelidir.

Gönderilen yapıtlar düz yazı ve öyküler MEHMET SEYDAGİRLER HALİM UĞURLU tarafından incelenecek, GÜNEY'in tutumuna uygun görülerek beşenilenlere sayfalarımızda yer verilecek, daha çok işlenmişliği gerektiren yapıtlar üzerinde, okuyucularımızla eğer isterlerse belli bir sütünumuzda "açık yazışma"lar yapılacaktır.

A. ÖZBİLEN

Şiir ÜZERİNE

Celâl Arabacıoğlu

Şiir'den söz edilince; ne ol-
mayacak düşleri, ne kuru-ya-
van gerçekleri, ne gerçek-üstü-
cüleri, ne varoluşçuları, ne de
akımları, değerlendirmeleri dü-
şünürüm. Yalnızca dolu bir gü-
zellik gelir aklıma. Öylesine bir
güzellik ki, sanki binbir gü-
zelliğin özümlemişti.

İşte bu yüzdendir ya, şiirin-
su ya da bu düşünüyü biçimine
araç edilerek, güzelliğinin tör-
pülenmesine dayanamıyorum.
Modası geçmiş akımların tutu-
cularına yaranmak istercesine
kendilerini zorlayıp şiirin tüm
estetikliğini bozanların varlığına
dayanamıyorum.

ARISTOTELES, Poetika'sında
şilri : "Dilin sanatla gü-
zelleştirilmiş biçimidir" diye
anlatıyor. Bu duyuyu, "insan-
ların doğuştan bir yetisi" ola-
rak kabul ediyor. Koca usta
BALZAC da, şiiri : "Zekâ ül-
kelerinde uzun ve üzücü yol-
culuklardan sonra doğan ŞEY"
dir" diye kesip atıyor.

Şiir, ruhun kolay kolay anla-
tılamaz bir çabasıdır. (Konu-
şulan dil'in tanımsız bir lezzeti
ve özüdür.)

Şiiri tanımlamaya çalıştığım
sanılmasın. Kleber Haedens'in
dediği gibi : "Eğer şiir tanım-
lanabilseydi, yüz türlü değil,
bir türlü tanımı olurdu."

Gerçekten, şiiri, bir kalıba
sığdırıp tanımlamak mümkün
değildir. Çünkü dünyamızda
milyarlarca insan yaşıyor. Za-
manla her kişinin yaşantısında
öyle anlar olur ki, kişi, o anı
bilinen sözcük düzeniyle anla-
tamaz. Bu düzenin yetmediğini
anlar, yeni bir düzen gerektiği-
ni duyar, kurmaya çabalar.

EFLATUN, Dialog'larında o-
zanlar için diyor ki : "Duygu-
sal ozanlar yapıtlarını yara-
tırken, kendilerinde değildiler.
Şiirine kendisini kaptırmış o-
zan, bir an için, normal insan-
lık duygularının üstüne çık-
mış, başkalaşmıştır."

Yani şiir yazmak için didi-
nen, türlü akımların kalıplarını
arayan, türlü düşünüyü biçim-
lerinin savunuculuğunu yap-
mak için çabalayan kişi, öz-
duygularının akışına kendisi

ni kaptırmış, kendisini yitirme-
miş kişi, aklının ötelere geç-
memiş kişi, gerçek ozan değil-
dir; çevresini de etkileyemez.

Döndük - dolastık, yine, şi-
irin anlatılmaz bir güzellik ol-
duğuna vardık. Yani, önemli o-
lanı, bir güzellik sunabilmekte.
Yoksa, bir savunuyu yapmak,
bir düşünüyü biçimini önermek
için yazı sanatında daha nice
yollar var. Kuşkusuz, yetisi o-
lan ve gerçekten duyabilen, bel-
ki bu tür de şiir yazabilir. Şiir;
konu demek yalnızca düşünüyü
biçimi demek değildir.

AHMET HAŞİM, bu konuda
şöyle diyor : "Şiiri, anlam ve
konu araştırmak için deşmek,
terennümü yaz gecelerinin yıl-
dızlarını titreşim içinde bira-
kan zavallı kuşu, eti için öldür-
mekten farklı birşey olamaz."

Gerçektir. Belki de her kişi-
nin ayrı güzel deyimleri ve
güzellik duyguları vardır. Ö-
nemli olan, kişisel duygusunu
çevresine de aktarabilmesi, dur-
yurtabilmesi; çevresini de ay-
nı duygularla coşturabilmesi-
dir. Bu da, zor bir iş olduğun-
dan, DON MARQUIS : "Şiir
kitabı yayınlamak, derin bir
uçuruma bir gül yaprağı ata-
rak gelecek sesi beklemektir."
diyor.

Diyeceğimiz, ozanlık, zorla-
mayla olacağı benzemiyor pek.
Hatta duymak da yetmiyor;
iş duyurtabilmede. İşte bu
yeti, kişinin yaratılışında var-
dır. Fizik gibi matematik gibi
örneğin, öğrenmekle olmaz. A-
ma kişinin yaratılışında bu
duygularını özümleyebilmek ve
bu "komprime"leri çevresine
de aynı değerde, coşku yara-
tabilecek biçimde sunabilecek
yetisi var ise, bu yetiyi işle-
mek, ustalardan yararlanmak,
eğitilmekle öğrenilebilir.

Öte yandan, kabul etmek ge-
rekir ki, her insan az ya da
çok düş kurar. Çünkü düş, bir
istegin duygularımızla doyur-
ulması ya da doyunluk sağ-
lamayan bir gerçekliğin, kendi
yararımıza değişikliğe uğratıl-
ması istemidir.

Düş evreni ile gerçek yaşam
arasındaki farklar, insanlar a-
rasında "dürtüsel istek ve duy-

Desen : Metin Eloğlu

Perende

Kalfaca törpülediğim o saçaklı doğa pürüzleri
Döngeri ettirdi nedense gözdeği köpek güzleri

Tuttum kuş bildim uçarığımı ve bir kışa kondum
İlk kanat emeklemesinde kuduz cumba düşeyazdım yazları

Yaz kaykılverdi yana didişen nice çağanlar var nice
Babalık güpegündüz müydü analık kimden gece

Sevilere batmışım n'olur kurtaran olmasınlığım
Tıklarım apaçık kapınıza geride ol osntanlığım

Belki de doğar doğmaz şair bir ödünç Ahmet Haşım

İpisanca doğaçanlığım tökezinde otsu bitimler
Sen sen ol da yaşyamadıklarımı gayrı bana ver

Ölümü savurdum biyere sorma ki şimdi anısamıyorum
Tümdük yaşağandım ve o arı seyrek erkeksi ayırım

Camgüzeli tanyeline uyup gitmiş çatlak saksıdan
Ve sen hâlâ burada mısın hiçliğini hiç bilemeden

Yine de son andığım umduğun mu gözlerin beri
Nasıl unuturum ah nasıl söylenmedik sözleri.

Metineloğlu

gular" doğurur. İnsanlar, ister
istemez, çeşitli yönlerle itilirler.
Bu yönelişler kültürle, eğitim-
le düzenlenir. İyi yönlerle çev-
rilir. Kuşkusuz, iyi yönlerin ba-
şında, "güzel sanatlar"a yö-
nelmek geliyor.

İşte bu dürtülerle, hele belli
yaşlardakiler, hemen kâğıda-
kaleme sarılıyorlar, dizeler diz-
meye koyuluyorlar. Bir bakı-
ma buna, "boşalma yolunun en
kolayı" diyebileceğiz.

Ne var ki, demin sözünü et-
tiğimiz, yaratılışındaki yeti-
nin, o kişide var olması gereki-
yor. Yok ise, ne denli çabalarsa

çabalasın, usta bir ozan olamaz.
Diyelim, şiirle ilgili ne varsa
hepsini çok iyi bilebilir; hatta
bu konuda eleştiri yapabilir;
ama ne ki, OZAN olamaz.

"İnat"ın böylesi gereksiz.
Kişi, başka yollarda kendisini
denemeli. Önemli olanı; usta-
ların, ozanlığa özenenlere yol
göstermesi. O zaman, ortalama
yılda elli betik yayınlanacağına,
beş betik yayınlanacaktır
ama, bunlar, gerçek şiiri kap-
sayacaktır. Böylece şiir, kall-
tesiz çoğunluğuyla kendisini
törpülemeyecek, ağırlığını yi-
tirmeyecektir.

Sennur Sezer

Ülke bir para kesesinin dibine benzetti-
irdi hep. En değerli şeylerin konduğu
bir para kesesinin dibine. Gerçekten bütün
kutanın topraklarındaki değerli madenler-
in toplamı kadar maden çıkarılırdı bu
küçük ülkenin topraklarından. Çıkarılır ve
sonra sarı sarı kâğıtlar, renk renk taş yr-
ğınları gemilere yüklenir beyaz kadınları
ıştınsın, borsa haberlerinden başka şey o-
kumayan çıplak başlı, şişman ve yaşlı a-
damların gözlerini gönüllerini şenlendir-
sin diye deniz aşırı kasalara yollanırdı.
Ülkenin yerlileri kömür gibi karaydı.

Kaplan

Kaplan

— o benim sonsuz çığlığım —
ağaçsız bir ormanı yadırgamadan
geç, kıyısında dur, eğil sulara
günlerden pazar mıdır, unuttuğum

Bir yabansı bunalmada
balıkondan çatılara tırmanmak
ormanı yok bir ülkeyi yadırgamak
ya da greve gitmek durup dururken
durup dururken kalkıp kalkıp oturmak
şairler yazmak bir anlamsız,
yani bunalmak

Kaplan

— yırtıcı —
günlerden pazar mıdır unuttuğum.
Serçelerini elma ağaçlarının
ya da bir böğürtleni dikeninde
birlikte düşünelim

Kaplan

— o benim sonsuz çığlığım —
bozgununda, ama hep bozgununda
yani tedirgin
yani oturmamış yuvasına
hep bingil bingil
insanları Afrika'nın

Özgürlük

hep kulaktan kulağa
yaygın - yani en çok sözü edilen
yani unutturan açığı -
muştular tam tamlarsız bir Afrika'yı.

Lumumba

şiiir diye sunan bizi Afrika'yı
duyumsuz çığlığımı
ben kaplanım
ağacım ben
gövdeme özgürlük kazdım

Kaplan

— o benim sonsuz çığlığım —
tasmasızım
hergün binlerce bomba
ve Vietnam...
biliyorum duramazsın

Ruşen HAKKI

Efendileri, yani madenleri işletip ülkeyi
yönetenler ise elmas gibi beyaz. Kömür
ve elmas aynı soydandır, ama ayrı ayrı
değerlendirilirler. Efendiler de yerlilerden
ayırılırdı elbet kendilerini. Sinema tren
neyse ne.. mahalleler, sokaklar bile ayrı-
dı. Kömüre yakışan bakımsız, az, Elmasa
yakışan değerli, süslü, bol. Yerliler kö-
mürle elmasın aynı soydan geldiğini bil-
mezlerdi elbet. Ama Kömürün yararlı. El-
masın gereksiz olduğunu duymuşlardı.
Duymuşlardı bu ülkenin çok eskiden ka-
ralarca yönetildiğini. Beyazların önce ko-
nuk, sonra efendi olduğunu dinlemişlerdi
masallarda. Nasıl oldu bilinmez, usul usul
bir öfke büyüdü. Ezilmekten, hor görül-
mekten bıkanlar biriktiler. Ülkeye eski öz-
gür günler anlatılmalı, topraklar gerçek
sahiplerine dönmeliydi. Görev bölüşüldü.
En gençleri Guido'ydü. O eski şarkıları
söylemekle yükümlüydü. Beyazlar top-
raklarına ayak bastığında kara savaşı-
cılarının söyledikleri ezgileri söylemekle. Gui-
do, güzel tamtam çalardı. Madendeki ha-
mallığı bitince kantinde bir şeyler çal-
mak istediğini söyledi seline. Para iste-
mediği için onaylandı da bu dileği. Artık
geceleri kara derili ak dişli kızların ko-
kokola. rom sattığı basık tavanlı kantin-
de eski şarkılar, ağıtlar söylüyordu Guido.
Ama onu pek az kişi dinliyordu. Madenci-
ler yorgun başlarını evlerinde dinlendir-
meyi seçiyorlardı çünkü. Kantinde harcı-
yacıkları parayı ise kalabalık ailelerine
harcamak yabana atılır bir fikir değildi.

Guido yılmadı. Bir çıkar yol bulacak-
tı bir gün şarkılarını ülkesine duyurmak
için. Madene konuk gazeteciler gelirdi.
Bir gün bunlardan biri duydu Guido'nun
ezgisini. Beğendi. Ülkesinde müzik eleştir-
menliği yapardı. Dostlarının gazinolarına
ucuz ve ilginç bir numara götürmeğe de
söz vermişti. Arkadaşlarıyla, sonra Made-
nin yöneticisiyle konuştu. Ve Guido par-
mağını bastığı kâğıtlardan sonra kendini
uzak, beyaz bir ülkede bir baterinin başın-
da buldu.

Ah benim sıcak toprağım
Sevgilimin göğsü gibi kara
Ellerimi senden aldılar
Zincirlediler karanlıklara

Uyan uyku sana yakışmaz

Uyan uyku sana yaraşmaz
Sevgilim toprağım silkin
Nedir bu bağrında soluk eller
Nedir bu uzanan ağızlar dudağında
İğrenç bir beyaz oturmuş yatağın

Ah benim sıcak toprağım
Güzel gözlü vahşi karım

Böylece Guido, her akşam, özlemi gidgi-
de artarak seslendi Afrikasına. Beyaz kız-
lar beyaz oğlanlarla tepindiler onun ez-
gileriyle. Avuçlarını patlatmasına alkışla-
dılar. Ağıtları onları bir şenlik türküsü gi-

bi coşturdu. Bu coşkunluk Guido'nun ünü-
nü yaydı ülkeye. Plak şirketleri karıştı işe.
Guido şimdi plak şirketlerinin kasasını
dolduruyordu ezgileriyle.

Vurdular beyazlar oğlumu
Daha duracağmısın gözler
Hani yağmurların
Hani kızgın küllerinin dağlar
Vurdular beyazlar oğlumu
Getir kargımı karıcığım
Bana tolgamı giydir
Öcümü alacağım
Söyle babam ağlamasın
Özgür ölmek kölelikten yeğdir

Pazar günleri gazeteler müzik eklerini
Guido'nun şarkılarına ayırdılar. (Çevir-
meğe yada çevirtmeğe gerek yok sözlerini.
Çünkü önemli olan Guido'nun bateri ça-
lışdır) diyordu eleştirmenler. Radyolar
plakları bu kadar çok satan, gazetelerde
bunca sözü edilen bir kişiye ilgisiz kala-
mazlardı elbet. Onlar da özel programlar
ayırdılar Guido'ya. Radyolar da taşdılar
başkaldırma türkülerini öteki ülkelere ve
Afrikaya.

Güney Afrika Maden İşletmesi yerlile-
rin yaşama çizgisini çok değiştirmiştir.
Her zenci hamalın evinde, madene yat-
tığı kulübede bir transistörli radyo var-
dır. İşte böylece hazırlandılar Kara Sa-
vaşçılar beyaz sömürücüye kovmaya, Gui-
donun ezgileriyle öfkelerini bildiler hep.
Uzak beyaz bir ülkede uzun saçlı deli-
kanlılar elmasla süslü sevgillerini Guido-
nun sesıyla seviyorlardı.

Gemiler, gemiciler toprağımı soydunuz
Nedir daha sürümeniz oğlumu karımı

EVÇİLİK OYUNU

— Öyküler —

Ferzan Gürel

250 Krş.

GÖKAĞRI (6 TL.)

DEĞİŞİM (4 TL.)

— Şiirler —

Halim Uğurlu

Posta pulu karşılığı
Dergimizden isteyebilirsiniz.

BEKİR YILDIZ'LA İKİ KONUŞMA

Mehmet Seyda

(Bekir Yıldız)

1

2 Mayıs 1969

Papirüs'te çıkan seninle ilgili yazımı da ha önce sana okumuştum. "Ben eleştir-men değilim. Bir yazarın başka bir yazar üstüne görüşleri, yargıları olmaz mı? Ben işte onları açıklıyorum. Eleştirilen yanımızda.." dediğin zaman Alangu gülümse-mişti: "Öyle derler Bekir Yıldız, sen al-dırma!" Bana. Rezo Ağa'daki hikâyeleri hızlı bir boşalışla bir ayda yazıp bitirdiğini. Kara Vagon'dakiler içinse bir buçuk yıl çalıştığını anlatmıştın. "Kemal Tahir, Tahir Alangu ve kimi görsem, daha çok. Urfa ve dolayları ile ilgili hikâyelerimi se-vip beğendiklerini söylemişlerdi. İlk ola-rak siz, şehir insanlarını konu edinen hi-kâyelerimin daha başarılı olduğunu söy-lüyorsunuz!" demiştin. Şimdi yazı Pa-pirüs'te yayımlandıktan sonra gene sora-cağım: Ne düşünüyorsun bu konuda, hak-lı mıyım sence ?

Bir iki yer var, onlara takıldım. Sözge-limi, ya köylü - şehirlî yazar diye bizi iki-ye ayırmayacaktınız, yada ayıracaksanız bizi karşınıza almayacaktınız.

Ne seni, ne de köy sorunlarına değinen öbür arkadaşları karşıma almış değilim. Sadece daha önceden karşı alınmışlığa karşı çıkıyorum. Köy çıkışlı sanatçıları-mızda bir soğukluk, bir güvensizlik yer tutmuştur şehirlî aydınlara, yazarlara kar-şı. Talip Apaydın'ın "Bir Yol" adlı oyu-nunu okudun mu bilmem, orada belki, san-ki köylü ve kasabalı hiç rüşvet almazmış, görevini kötüye kullanmazmış gibi, iyici-kötü memur İstanbul'ludur. Neden bu? A-paydın'ı da, seni de önce şehirliler okur-ken, niçin? Neyse, bırakalım bu konuyu. "süslü püslü yazma" deyiminden senin ne anladığına dönelim.

Süslü püslü yazı derken, genellikle, insan gerçeğine uzak, sırf yazarın tasarladığı bir konuyu ele alıp şişirmesini tasarlattığı tut-kunu yazıyor Allah yazıyor. Sonuç: Estek köstek. Bende, buna karşı, anlaşılacak iş-teği başta gelir. Karanlık ve karışık yaz-mak istemiyordum. Benim kitabımı toplu-mun her sınıfından insan rahatlıkla oku-yabilmelidir. "Türkler Almanya'da" bir roman mıdır? Değildir. Niçin? Daha çok belgesel ve otobiyografik bir roman deneme-sidir o. İlk kitabımdır. Olayların üst-üste yığılması biraz kaçınılmaz bir şeydi. Doğru, haklısın. Roman değil "Türkler Almanya'da"; işçilerimizin Almanya'lara gidış nedenlerine ışık tutan, öğretici ve eğitici nitelikte, yararlı bir el kitabı. Be-nim amacım da buydu biraz. Almanya'dan dönmüş, gerçekleri sıcaklığına toplu-mumuza duyurmak istemişim. Gözü kör olsun, daha çok işçilerimize hitap etmek is-tedim. Sanırım bir tek işçi alıp okumamış-tır. Almanya'dakilere kızmıyorum. Çün-kü onların okumaya zaten vakitleri ol-maz. İşten döner pestil gibi serilirler. Rezo

Ağa ile Kara Vagon arasında. sence, ge-rek yazılış biçimleri, gerekse hikâyecilik anlayışın bakımından ne gibi farklar var? Rezo Ağa'da, sizin de defindiginiz gibi, yer yer özüt veren, kendini tutamadığını, söyleyemezsem, araya girip açıklamazsam edemediğim yerler varken, Kara Va-gon'daki hikâyelerde bunlara, böyle şeyle-re hiç yer vermedim. Okuyucunun an-la-yışına karşı daha bir saygılı davrandım, sanıyorum. Rezo Ağa, köy ve şehir gerçeklerinin ikisine birden el atmış. Ka-ra Vagon ise, sadece Güney-Doğu bölge-si-ne ait konuları işlemekle tek yola yönel-miştir. Kara Vagon'da çok acıklı şeyler anlatıyorsun, evet. Şark Çıbanı, Elâzığlı Hamal ve Güzel Çocuk.. kolay kolay unu-tulur hikâyeler değil. Öbürlerinin yanın-da bu üçü neden sıvrılıyor? İşin gerçeği-ne katica parmak basmakla birlikte, in-san gerçeğini hasıraltı etmemişsin, hikâye kahramanlarına uygun düşecek davranış-ları yakalamışsın da, ondan.. Bu üç hikâ-yede zorlama görmüyorsun, ele aldıkları-nı sadece sürüklenen, olayların var kıldığı kuklalar olmaktan çıkmış, belirli bir or-tamın düşünülen, duyan, etkilenen ve etki-leyen "canlı" kişileri olmuş. Ha, evet, o koşulların insanı herhalde öyle davranır, diyoruz. Yeni çalışmalar var mı? Var, Al-manya ile ilgili bir kitap hazırlıyorum, roman olacak. Bir de, toplumumuzdaki ev-lik müessesesinin ne mal olduğunu an-la-tan hikâyeler dizisi üzerinde çalışmakta-yım. Ne o, sen sanki hasta gibisin? Galiba azıcık ateşin var bugün. Hani, şu kadar kısa zamanda bu kadar çok kitap yayımla-nır mı diyenler var ya? Belki bir şeye ye-tişmeye, bir şeyi yetiştirmeye çabalama-ktayım. Yüzyılımızın iki felâket hastalığı var abi, biri kanser, biri de bu taşıkardı. Sonuncusuna aday olduğum için memnu-nun. Kanser hepsinden rebat çünkü. Biz-deki hikâyecilerden, romancılardan kim-leri seversin? Romancı olarak her şeye karşı Yaşar Kemal'i tutuyorum ben. Hi-kâyede de Orhan Kemal'i.. Bu arada sizden söz açsak ayıp olur mu? Olur, geçelim. Kemal Tahir için ne diyorsun ? İnanarak.

yaşayarak yazdığını sanmıyorum. O ba-kımdan endişeliyim. Hangi konu öne çık-mışsa, o gün için hangi konunun yazılma-sı gerektiyse, tutup onu yazmaya yöneli-yor. Peki, ikinci İnce Memet için ne der-sin? Okumadım, şimdilik bir şey diyemem, ama sanki aşta, atladı Yaşar Kemal kendi gerçeğini. Bence ilk İnce Memet'te kala-caktı.

Peki ama Bekir Yıldız, yaşanılmadan yazılmış kurgusal hikâye, roman olamaz mı? Sanatçı ille de yaşadığını, gördüğünü mü yazmalı? Batıdakilere ve bizinkilere bakıyorum; Hengi kitap kalmışsa, yaza-rın kendi yaşamından elde edilmiş gerçe-leri konu edindiği, dile getirebildiği için kalmış. Noter kâtipliği yapan Balzac'ında bu böyle, Dostoyevski'sinde bu böyle, Gorky'sinde gene bu böyle. Jack London dersan baştan aşıya böyle. Hayat, kitap-lardan edinilmiş bilgi ve ustalıkla yola çı-kanları her zaman altedir. Bizden iki ör-nek verelim: Sabahattin Ali'nin hikâyeler-i birer ekmeğe, belki daha usta bir ya-zar olan Sait Faik'inkiler birer pastadır. Sanatçı ustalığına azıcık da "Faydacılık" karışacak. Her şeyden ve her şeyden önce, yazarın zengin, karmaşık, çok serüven çı-kabilecek bir yaşamı olacak. Olacak ki, kitabını incir çakırdeğini dolduramaz şey-lerle dolduramaz. Karmaşık derken de hep aynı çember dön baba dönelim içinde-ki karmaşıklığı değil, acılar ve sıkıntılar-ı gün görmeler arasındaki çelişkileri - uz-laşmazlıkları kastetmekteyim. Bir tren yolculuğu düşünelim; gün olmuş Kara Va-gon'dakiler arasındasın, gün olmuş Yatak-lı Vağon'a binmişsin. Gözlem gücün, kar-şılaştırma gücün, dolayısıyla sezgin - dola-yısıyla derdin acın - anlayışın âdeta ken-diliğinden artacaktır.

Eşinle aran nasıldır, anlaşır mısınız ? Niye sordunuz ? Hani, evlilik müessesesi üzerine hikâyeler yazacaksın da.. İyidir a-ranız. Yukarı katta görüldüler - patırdı-lar olur. Bizim sesimiz soluğumuz çıkmaz. Onların, birbirleriyle sürekli şekilde ça-tışacak kadar ayrı dünyaları olduğunu, ya da canlılıklarını, dinamiklerini sürdür-düklerini düşünürüm. İmrenmeden, kına-madan, öyle düşünürüm. Gülmüsedî Be-ker Yıldız.

Bekir Yıldız'la yaptığımız konuşmanın üzerinden şimdi iki buçuk yıl aşkın, üç yr-la yakın bir zaman geçmiş durumda. O, bu arada kendisinin de belirttiği gibi,

Diri

Yaşamak gece
Ölümden ucu.

Aşklar acı
Dayanma gücü.

Ölümler öcü
Hep doğmak bence.

Cahit İRGAT

NECATİ TOSUNER

ve

ÇIKMAZDA (*)

Burhan GÜNEL

1. ÇIKMAZDA

Bir söyleşi sırasında söz Kafka'dan a- çıkmıştı. Kafka'nın "Ben çok sıkılıyo- rum." diyeceğine, Ceza Sömürgesi gibi öyküler yazmış olduğu söylenmişti. Bu tartışma götürür, ayrı bir konu. Sözü şuraya getireceğim: Çıkamazda'yı okur- ken, sözü edilen öyküyü anımsadım. Ve düşündüm: Tosuner tersini yapmış. Yani bağırması. Fazla düşünmeye yer verme- miş. "Ben çok yalnızım, çok sıkılıyorum, üzüntülere tutsağım, insanlar bencil, in-

sanlar kötü.." diyen O. Doğrudan bir söy- leyiş. Anlatımı içten. Yaşadığını, duydu- ğunu yazmış. Ve dramı "insanı sevmek" ten geliyor. Ve sevgiyi özlemekten. Öykü- lerinde kendimi buluşum da bundan oldu. Sevgi, benim de özlemim. Okudukça, za- man zaman kendimi buldum. Kendi ü- züntülerimi, özlemlerimi buldum. Ama, başka biçimdeymiş, olsun. Benimkileri ça- ğırdı ya. Kendi çıkmazlarımın yüksek duvarlarıyla karşılaştığım oldu. İşte böy- le öyküleri seviyorum. Bana beni veren. Zaten, okumaktan, yazmaktan amaç; ken- dini aramak değil midir? Dolayısıyla insa- nı aramak değil midir? Tosuner, insanı yakalamış. Okuyunca, rahatlattı beni. Bir yandan da tedirgin etti, üzdü. Diyor ki :

"Var git yüreğim, var git... Sen başka- larına yürek ol, kurtul..."

Üzüntüm bu oldu. Yüreksiz bedenleri anımsadım, ve öylesi duygusuzluğa tik- sintimi. Bir de sevincim var :

"Sanır mısın ki, o eksik saymadığın kişiler, su denize bakmasını senin gibi bi- lirler ?"

Varsın, bu tümceyi kendisi söylememiş, başkasına söyletmiş olsun; ve öykünün so- nunda gene üzüntüye, umutsuzluğa dön- sün. Bu dönüş, Tosuner'in huzursuzluğu- dur. Yukardaki tümce de, aydınlığa çıkan kapıyı aralamasıdır. "Kurtulmak" adh öykü rahatlattı beni.

2. TOSUNER'İ KAZANMAK

İlkin sondan okudum. Sonra başa geç- tim. Ve ortadan bitirdim kitabı. Sırasız Her öykünün bitiminde ya da bitmesin- den önce, notlar aldım. Yazdıklarımı to- parlayınca, yukardakiler çıktı ortaya. Ve, en sonda, şu "Var git yüreğim, var git"e takılıp kaldım. Tümce ilk anlamını yitir- di, Tosuner'le ayrıldığımız bir köşebaşı ol- du. Yüreğini çağırmalı, çoğu kez yaptığı gibi, gene alıp onu karşısına, açık seçik konuşmalı. Demeli ki, "Gitme yüreğim, benimle kal, sensiz olamam..."

Bütün öyküler, giderek bütünleşiyor- lar. Hepsinde, içedönük bir bakış, tek yanlı

BARIŞ ve SEVİ

Biz, seviden kaçamadığımız için gelmiştik
Turnanın gözünden vurulduğu yere
Dudağında kan vardı
Ellinde defne
Uzandık onunla çiçenlere

Her zamandan daha mavi idi gök
Yalnız bu değildi ki, anlayamadığımız
Ben olmuşum yirmisinde bir delikanlı
O, çiçeği burnunda bir kız
Sevgi mayası çalarken yasak göle

Aç gülüm, nerede açarsan aç
Bizden sevmesi koklaması
Uçsa da çiçekten çiçeğe gönül
Dağ orman dere
Hep senin ateşinde yanası

Biz, sevgiden kaçamadığımız için gelmiştik
Barışın çiçek açtığı yere
Yüzerde sevinç vardı
Ellerde defne
Uzandık birlikte gönüllere..

Mehmet SALİHOĞLU

Kama

Kama
dahveriyor böğre
sanki bir karasaban

Yoo
yüreğime itelemeyin onu
yoo

Kama
gün ışırcasına
ürkünç içtenlikleri yakıyo

Yoo
daldırmayın bağrıma
yoo.

F. G. LORCA

Türkçeleştiren : N. TÜRETKEN

değerlendirmeler, düşünceler var. İyi gü- zel ya, o karşıda kalanların, "Kambur'a karşı" olan davranışları neler? Ve, ağırlık niçin bir yana kaymış? Neden dengesiz ya- ni? Bu soruların karşılığını, tek yönlülük- ünü aşmakta bulur sanırım.

Bir de anlatım sorunu var. Tek sesli bir anlatım gibi geldi bana. Sık kullanılan "ve" sözcüğü anlatım özelliği olabilir. Ama, anlam yinelemelerine ne demeli? A- kıcı, sıkmayan bir Tosuner öyküsü oku- mak dileğimdeyim; tekdüzelikten kurtul- sun. Önyargılarımı bir yana atmış, "insan"ı yakınına çağırması, ona da söz hakkı tan- mış olmak ondan beklenen. Bence, "Tosun- er'i kazanmak" daki anlam budur.

(*) 1969 basımlı Veditepe yayını.

"sanki bir şeye yetişmek için" üç kitap daha yayınladı: Kaçakçı Şahan - Sahipsizler - Evlilik Şirketi. Bunlardan "Kaçakçı Şahan", 1971 Sait Faik ödülünü Bilge Karasu gibi bir usta ile paylaşmıştır. Yıldız, hızlı bir atılım ve yükseliş temposu içinde, Hikâyeleri severler, beğenilerek okunur yor. Onunla ikinci konuşmamız, daha çok, son eseri olan "Evlilik Şirketi" üzerinde olacak.

2

9 Şubat 1972

Bekir Yıldız, gel buyur, konuşmamızı iki buçuk yıl önce kaldığımız yerden sür- dürelim. "Evlilik müessesesinin ne mal olduğunu anlatan hikâyeler dizisi üzerin- de çalışmaktayım." demiştin. Tuttun bu sözünü, "Evlilik Şirketi"ni yayınlattın. O- kudum. Hikâyeler değil de, uzun bir hi- kâye bu. Heni nerdeyse roman. Şimdi ge- ne sorabilir miyim; eşinle aran nasıl ?

Bu arada benim bir çocuğum daha oldu. Şimdi eşimle eskisine göre daha iyi geçini- yoruz. Zaten sorun bu değil galiba. Mut- luluk, geleceğe güveni gerektiren bir şey. O olmadı mı mutluluk falen palavra. E- şinle ben, şu anda, kendi çıkmazlarımızın

üstüne yükselebiliriz. Ama bizim her alan- da tam bir anlaşmaya varmamız bizi, bay- kalarımızı düşünerek, gene de gerçek mut- luluğa ulaştırmaz. Kitabı yazmaya başla- dığım zaman, bütünüyle kitaba karşı çıkmıştı. Olmaz, bu konuyu pek deşme, de- mişti. Kitabın yazılışı ilerledikçe ve o yaz- dıklarımı okudukça, bana katıldı. Yardı- mci oldu üstelik. Anlıyordu ki, bu sorun bi- zim sorunumuz değil, bütünü, toplumu il- gilendiren bir sorundur.

"Evlilik Şirketi"ni yazarken, evliliğin bir bakıma, insan yaratılışına uyumsuzlu- ğunu da düşündün mü ?

Düşünceler aşamalar kaydeder ya. sor- duğun şeyin düşünülmesi belki daha yük- sek bir aşamaya erişmiş toplumların kur- calayacağı bir şey olacaktır.

Öyle olsun, ama bir sanatçı düşünebilir bunu. Şimdiden bunu da düşünüp tasarla- yabilir. İçinde duyabilir. Ne dersin ?

Birinci aşamada, ben evliliğe karşı çıkmayı değil, mülkiyet düzenine dayalı bir evliliğin ikiyüzlülüğüne karşı çıkmayı ter- chil ederim. Sanatçının aklı ordan oraya sıçramış, bir şimdini, bir geleceği düşü- nürmüş, orası ayrı.

Bugün, yada şimdi, hem geçmişe,

hem geleceğe bağlı sayılamaz mı? Zaman- da bir süreklilik yok mudur ?

Bugünkü ekonomik ilişkiler sürer gi- derken ve bunlar insan gerçeğini koşullar- dırırken, gelecek üstüne varsayımlar kur- mak bana gerçekçilikten uzak düşünmek gi- bi geliyor. Zaten sorunu benim ortaya koy- duğum gibi koymasak, hepimizin birer hippie olması gerekir.

Senin hippileri öven bir hikâyeni de o- kudum, o hikâyede onların cinsel konuda- ki özgür davranışlarına karşı âdeta gizli imrenme vardı.

Kurulu bir düzene karşı çıkılsın da na- sıl çıkılırsa çıkılsın.. O günlerde bunu böy- le düşünüyordum. Şimdiyse, edülgin ve küskün, toplumuyla yabancılaşmış dav- ranışları tutmuyorum. Hippiler ne de ol- sa kendi toplumlarının kaçakları. Bir de- davranışların kendince onuru var.

Anlat!
Hippiler yola bir doymuşluktan, bir bıkmışlıktan çıkıyorlar. Her bakımdan çür- rümüş bir düzeni yansıtıyorlar. Eşer ken- di toplumlarının diyelim ki evlilik müesse- sesine karşı çıkmaları söz konusu olacak- tır, buna usançtan, bıkmışlıktan geçerek değil de, daha bütün cinsel güçleri aç ve

BÜYÜMÜŞ ÇOCUKLAR, BÜYÜK ÇOCUKLUKLAR

İsmet Kemal Karadayı

Çocuk; büyüyen küçük, bitmeyen çoğaldır..

"Bu senin yaptığın çocukluk!" deriz. "Çocukluğu bırak!" deriz. "Amma da çocukluk etmiş.." deriz.. "Çocuk musun?", "çocukla çocuk olma!", "çocuklar gibi sevindi..", "ağlamayan çocuk..", "çocuksu.." v.b. deriz.. Hep "büyük"ler için bu deyimler, ünlemler, sanılmalar, tanımlar.. Çoğu kez de yanımıza yanıştırırız bunları..

Oysa ki nice çocuklar hep "büyük" olma hevesine kapılırlarken, büyümüş kişiler de çocukluklarını anıp dururlar yaşıntılarını süresince.. Bu, ikinci-lerin, bir takım bağlantılarla geriye bakışları ve "acı so-nuç"tan korkuşlarını, birincilerin ise tasarılı umutlarla ilerize koşmaları ve henüz belirsiz bir "tatlı başlangıç"ta oluşlarını da gösterir bir bakıma..

Çocukta büyüklük eylemleri ya da özentileri, büyükte ise davranışlar normal olarak her zaman, her yerde görülmüştür, görülür. "Sanki büyümüş de küçülmüş" çocuklara yahut "çocuklaşma"sı bol büyüklere sık sık rastlanır toplum içinde. Üstelik, "büyükle büyük, küçükle küçük" olmasını bilmiş kişilere az mı imrenmiş, yer açmışlardır ?

Ben, kendi kişiliğim yönünden, toplum içindeki yeri ne o-

lursa olsun, hep asık suratlı kalarak yüzünden düşeni bin parça eden; hep kurumlara rak yüce dağları ben yarattım diyen; hep çocukları azarlıyarak onları "zamane"likleriyle hırpalayan; hep poz veren, çalım satan, "do" diyenin dudaklarını kesip kelle-kulak koparan o "bastonyutmuş" kişileri hiç mi hiç sevmedim.. Hem, dünyadaki tüm büyük, koca koca adamların, görüldükleri gibi her gün, her saatlerinde kuru, resmi, kesin ve haşın olabileceklerini algılayamam bir türlü. Öyle olsa yaşayamaz, yaşamaları çekilmez, ve kısa, neşesiz bir ömür geçirirlerdi sanıyorum. Oysa özel yaşantılar içinde içten davranışlarla o gibi durumlara kendini bırakmak ve böylece "çocuklaşma" dediğimiz içgüdüsel gevşemelere yönelmek doğaldır; ruhsal ve fiziksel yapıya uygundur.. Bir boşalma, hafifleme gereksinmesi.. Dünyanın en ciddi konuları ve uğraşlarında ömür tüketenlerle o "yüce makam"larda oturanlar hakkında ele geçirilmiş gözlem ve anılar bu gereksinmenin en belirli, en ilgi çekici örneklerini vermektedir..

İri ellerde gezen çocuk oyuncakları; panayirlarda, parklarda toslayanlara yahut atlı ka-

BİR GÜNÜN SONUNDA

*bütün kâğıtlarımı buruşturuyorum
kan yürüyor gözlerimin çiçeklerine
çalgısız bir akşam tünüyor pencereme
kuşlarını büsbütün uçuruyorum*

*yorganımı sıkıntının örtüp üstüme
döşeğinde düşlerin zamana ninni
çekip bir köşeye yüreğimde kendimi
yılanmış anıların tozunu alıyorum*

*ve keskin bir ıslık gibi geceye dalıyorum
çıkıyorum kendimden sıcak bir soluk gibi
çok uzak bir çağında unutup gözlerimi*

Metin BEŞER

rıncalara binmeler; uçurtmalar, uçmalar.. Sonra çocuklarımızla, küçüklerimizle köşekapmacalarımız, pikniklerimiz.. Arasura da bilmece çözümleri, toplar, salıncaklar.. Nedir bunlar? Ne içindir? Hangi gereksinmelerin içten dışa vuruluşları ve bilinç üstüne çıkışlarıdır bunlar? Siz hiç, şişirilmiş balonları bağlayıp uçuran başrahiplere, kaynana zırlıtısı çevirerek maç destekleyen başbakanlara, karnaval giysilerine bürünmüş ak saçlı atom bilginlerine, çocuk yuvalarına koşan ünlü başkanlara rastlamadınız mı? Duymadınız, okumadınız mı onlar üzerine yazılmış gerçek bildiri ve anıları? Hatta bir bakıma "büyük çocukluklar" olarak sayılan örneğin Nasrettin Hoca, Mark Twin, Bernard Show, Picasso, Şario, Dalı v.b. nasıl, niye?, Ruhbilimci olmak ne gerek? Az bir düşünce eğitimi ve özentisiz özdenlikle nedenini çıkaramaz, algılayamaz mıyız bu görünüşlerini? Her şeyi hafife alan, eğlen-ce yahut dinlenme ile ciddilik

yahut resmiliğin sınırlarını ayıramayan sulular; sırasız, yersiz eylemleri bol "münasebet-siz mehmet efendi"ler; çok çok atan "recep"ler gibi her şeyi sert ve kalıplı kurallara sığdırmak için hırçınlaşan "karagülmez"ler, "robot"lar, "sirke kaşlı"lar da hoş giden, sevilen-aranan tipler olmasa gerek. Öyle ise yapmacıklığı, sıkıcı davranışları, kendini heybetli ve olduğundan çok gösterme zorlamalarını bırakarak, ama gü-lünç ve küçük düşürücü gevşeme ve yılışmalara kendini kapıp koyvermeksiz "büyük" olmasını, "büyük işler" görmesini bilmeli; öte yandan, özel ve zararsız "çocuklaşma"larımızdan ötürü de doğal ve olumlu karşılanmalıyız.

Ciddiliği beceremeyen insanların saygılı yaşantılara, çocuklaşması olmayan kişilerle ço-ğu kez halk'a yaklaşamazlar.

Yazık o insanlara ki, hep çocukça işler ardında koşmaktan ileri gidememişlerdir. Yazık o uluslara ki, halkının çoğu hep çocuk kalmıştır.

diriyken çıkmaları yerinde olur.

"Evlilik Şirketi", bizdeki karr-koca ilişkilerinin bozulmuşluğunu çocukluk dönemlerine de bağlayan bir kitap. Erkek, zıfaf döşeğine çeşitli yolları deneyerek hayvanlarla sevişerek, "Nallı Fadime"leri tanıyarak geliyor. Buna karşılık kadın, el değmemiş, gün görmemiş olacak. Kitapta ki eşler bunları birbirlerine anlattıkları zaman, aralarında anlaşmazlık büyüyor. Her biri, kendine göre, "Bana yazık oldu!" düşüncesine kapılanıyor. İçimizli dökelim de rahatlayalım pek anlamı, yararı kalmıyor yani. Öyle değil mi?

Bir sorun varsa, önce ortaya konulur. Çözümü sonra yapılır. Kedi gibi pisliği örtmenin gereği var mı? "Evlilik Şirketi", onun için, bittiği yerde başlayan bir kitap, bence. Luna parklarda aynalar vardır ya hani, bakarsın çarpık gösterir, ince gösterir, uzun gösterir, yassı gösterir. Ben, işte, evlere o aynalardan birini koydum.

Hepsi iyi güzel, benim kitapta takıldığım bazı yerler oldu. Ve altlarını da sayfa sayfa çizdim.

Nedir o ?

Karı koca arasındaki çok içli dışı, düpedüz konuşmalara uymaz lâkirdilar.

Bazan yazı yazarken pijamayla değil de, edebiyatçılık üniformasını giyiyorum öyle oturuyorum masaya. Ondan olsa gerek. Sanat yapalım derken, arada bir, insan yok oluyor, siliniyor, harcanıyor. Heride tabii daha azalacak bende bu gibi şeyler.

Bir de sanıyorum senin şu mizacın var; hızla boşalmak, içini dökmek ve uygulardı, zihnini kurcalayan bir sorundan kurtulmak. Bu "aceleci kalp" nedeni oluyor bu soy yazmaların.. diyorum. Kitabı, yazdıktan biriki yıl sonra yeniden gözden geçersen, inanıyorum, bunlar hiç kalmayacak.

Tuhaf gelecek belki, ama bunda benim pek o kadar suçum yok. Herkes kadar ben de yıllardan beri okuyageldiğim kötü edebiyatın zaman zaman etkisinden sıyrılamıyorum. Hızım nereden geliyor, onu da açıklamaya çalışayım. Ben sanatla birlikte insanı da kurtarmaya çalışıyorum. Sanat edına hesap sormak söz konusu olduğunda, ben de Türkiye insanının hesabını sorarım Türk sanatçısından. Cumhuriyet kurulalı elli yıla yaklaşıyor, ilk kez ben getirdim Güney Doğu yu edebiyata. Evlilik Şirketi de böyle. Evliliğin bütün pisliklerini görmezlikten gelip nasıl oturmuşlar ?

İyi Bekir Yıldız. Sana, "Sahipsizler"i getirip lütfettiğin zaman, içindeki tam sana göre hikâyenin "Motorize Köleler" olduğunu, bunun ancak Almanya'yı senin gibi görmüş ve orada yaşamış biri tarafından yazılabileceğini söylemiştim. Sanıyorum ki, bu görüşüm sanatçı çevrede paylaşıldı. Kimse, birbiriyle konuşmadan, aynı kaniya vardı. Sanat yönünden ilk çalışmış olan "Türkler Almanya'da" ile bu hikâyeye arasındaki uçurum gözden kaçmazdı. Almanya üstüne de eser verecek misin ?

Bu konuda henüz roman yazmayı düşünmüyorum. Ama belki hikâyeye çalışmalarım olacak. Bir şey geldi şimdi hatırlama bak, Sait Faik ödülünü almaya Pera-palas Oteline gitmiştim. Tarık Dursun da oradaydı. Sıktı Elimi, "Her hikâyeci hayatında motorize köleler gibi ancak bir kaç hikâyeye yazabilir" dedi. Sonra onun Milliyet'te 1971'in romanları, hikâyeleri üzerinde bir yazıyı çıktı. Okudum, çarpıldım. Şimdi elimde olsa, Babıâli'deki hızlı ve devingen düşünceli motorize köleleri yazarım.

İyi Bekir Yıldız. Senden yeni eserler bekleyeceğiz.

SÜRGÜNDEN NOTLAR (*)

Kendi kendimi, çevremi aşmak için yaptığım bütün boş çabalar acı veriyor yalnız. Bu çabalar üstümdeki tersliğin etkisiyle, - hayatın gerçekleşmemiş amaçlarıyla karışarak çekilmez bir karmaşa yaratıyorlar.

Sürekli bir karanlıkta yaşıyorum, biricik ışık ise seyrek, kısa süren, yüreğe çekicilikle yığıtlığın, yaratıcılığın unutulmaz umduşlarını veren sa atlerde beliriyor hep. Ama bu anlar o kadar kısa sürüyor ki, kaleme dokunmak için bile vakit bulamıyor kişi, üzerimi yeniden örten karanlıkla dalga dalga gelen bir acı kaplarken.

Esinlenmenin parlak dakikalarıyla hayallerimin ince karnatlarını germek istediğimde de, aynada olduğu gibi, yüzümle alın yazım oluyor beni kâğıdın üstünden alaya alan. İşte o an, bir benim bildiğim yalnızın kanlı ağlayışıyla çilekşin inlemesi duyuluyor.

Her taşra şehrinde, can sikkıntısından ileri gelen umut kırıcı bir korku vardır.

Taşra yaşamasının en güçlü etkilerinden biridir bu korku. Aşırı gidip gelmelere, evlenmelere, çiftleşmelere, dil öğrenmeye, siyasetle uğraşmaya, balık avlamakla böcek koleksiyonculuğu yapmaya zorlar. İnsanların dedikodularında sırtan, karamsar eğlencelerinde belirlenen odur hep.

Yaşayışın ölü, ıssız bitkinliği karşısında ürktütücüdür bu korku. İnsanların birbirlerine açıklayamadıkları oysa içlerinde gizlice yaşayarak her gün daha da artan bir biçimde onları izleyip kemiren ve saklı tutulan bir hastalık gibi yağmurlu, durgun günlerde, yürekleri bir panik havası sardığında artık gizlenemeyecek olan bu korku canlarına kıymak isteyenlerin solgunluğunu anımsatarak yolların yüzlerinde okunur.

Yirmidört saattir karmaşa içindeydi beyim. Kendi kendime verdiğim acının kurbanıydım. Yüzlerce kez adımladım yürek sğrılarının basamaklarını. Ancak bir hayalgücünün taşarhyabileceği tüm mutsuzluklar izledi beni. Günahlar, kuşuklarla pişmanlıklar. Bir çocuğun güçsüzlüğüyle korkusu ve canlıların tedirginlikleriyle umutsuzlukları.

Yüreğimle geçti herşey bu yirmi dört saat içinde, bugün se masanın başında yalnızken birdenbire bir hafiflik duydum, aydınlandı yüreğim. Kendiliğinden belirlenen bir şey gibi gülümsiyerek karşıladım kurtulanları.

Yoksa bu yirmi dört saat yaşamının aynası mıdır dersiniz?

Yazan : İvo Andriç

Çev. : Adnan ÖZYALÇINER — İlhami EMİN

Yaşamamın Bulandırılmaması Sevinciydi kadının adı ve yüreğimi konuşan dilimde biricik sestü bu söz. Kasabanın merkezinde, gün ortasında buluşmak için sözleşmişim onunla. Ben gitmişim. O gelmemişti.

Bekledim onu. İlkim güvenli ve sevinçli bekledim, sonradan gittikçe tedirgin etti, gittikçe güçleştirdi beklemek.

Saatler geçiyordu, bense sözüne inanılmaması gereken kadının benimle görüşeceği yerde deli gibi dolaşıyordum.

Umutsuzluğa dönüyordum bekleyişim. Bir daha geriye dönmemek üzere oradan uzaklaşacağıma and içtimdi, ama so kağın köşesinden geri dönüyordum: Yalnız bir seferlik! Ve yeniden dolaşmaya koyuluyordum.

Hayal görmeye başladım. Onun yürüyüşünü andırıyordu şu yaklaşan kadını. Bir başkası onun entarisini giymişti. Üçüncüsünün boynunda

onun gerdanlığını gördüm. Ama o o yoktu.

Korkunç bir kadın bu. Bana kalırsa başkalarının acı çekmesinden sevinç duyarak yüzlerce kişiye aynı saatte buluşmak için söz veren bu kadın, yüzlerce sokak köşesinde beklenirken, sıkıntılı saatleri kor gibi bağrında taşarcasına durup şehrin dış mahallelerinden birinin herhangi bir evinde, pencerenin ardından dingin bir yüzdeki donuk bakışlarla karamağa başlayan ovayı seyrediyordur.

Ben uyurken yağmur yağmış.

Gökyüzü açık şimdi, parçalanmış kara bulutlarla dolu. Ağaçlar kapkara. Sesler kısık. Hafif, soğuk bir yel dolanarak komşularda açan çağrı çiçeğinin kokusunu getiriyor.

Küçük lambalarının çevrelerinde titrek birer ışık çemberiyle madenciler iniyor yamaçlardan.

ESKİ DENİZDE YENİ BİR MARTI

*Çıkardım sajbölümünden koynumun
Çok eski tarihli bir geceyi
En son 1970 Haziranı aynaladı kalbimi
Sevmeye doyyun sevimle aç
Geç mi kaldım kısa mı oturdum güne
Bir gözü didikler kâğıtları
Bir gözü kapıda
Boyar yeşile ağıtları.*

*Kulaklarımdan kan fışkırmaya kadar
Sesini büyütüyorum telefonlarda
Öp beni çirkinleş biraz
Çirkinleş biraz gölgem ol
Sesinle yunmak özlemindeyim
Kalbimde kangren ol.*

*Sana yatmışlığında belli sana uyanmışlığında
Bin kelime konuşursam günboyyu
Dokuzyüzdoksandokuzu senin üstünedir
Belki biri bana ilişkin
Ters-yüz edip giymem o şiirleri
Dilim paslı
Şimdi gözlerini sürüyorum bir kumarda tellim
Eski denizde yeni bir martı.*

*Aklıma uydum ateşledim üsengeçliğimi
Uçuştur korku mimikleri yüzümden
Bir begonyasey duygusallığı sende buldum
Ve ağlamalarca sevmenin üstesinden gelmeyi
Artık gözetimindesin nabzımın ölene dek
Ara-sıra hesap sormalar olursa bilmemceler
Hiç hüzünlü yaşamaz o da gerek.*

Kötü bir kâbusun beni u yandırdığını sanmışım. Ama değil. Düşte olduğu gibi gerçekte de yüreğim bağırarak a çıkça sesleniyordu bana: Ölmek gerek, ölmek gerek!

Bir avantu arıyorum, bir umut bekliyorum, oysa korkunç öyküsünü sürdürüyor ölüme yargılanmış yüreğim.

Ekmekle kadın sorunundan başka hiçbir şeyde belli olmu yor bugünkü toplumsal durumun saçmalığı.

Gerçekten de böyle bu. insanlığın varoluşunun temeli olan bu iki durumla ilgili sorunlarda süren bunca düzensizlikle haksızlık toplumun o nalmaz biçimde hasta olduğunun kanıtıdır.

Masanın üzerinde hazır bekliyen ak kâğıtçık, düşüncelerimizin yolunu, duygularımızın uçuculuğunu belirlememiz için öylesine sık sık kıskırtır ki bizi. Bu konuda gelecek kuşaklar hiçbir şey bilmemeliler.

Şu işsiz, kaygılı dünya, bundan sanat yaratıcılığının psikolojisi üstüne sonuçlar çıkarabilir. Nasılsa yürek ağrılarımızı ya da umut yitikliğimizi okudukça ak kâğıtçık üstünde düşüncecektir. Kaldı ki bu da insancıl değil.

Şairlerin yürek ağrılarını ya da umutlarını yitirilerini alçak gönüllülikle anlatmaları az şey midir?

Gözlerin bir eşyadan öteki ne aylak aylak dolaştığı, yüreğin hiçbir yerde dinginliğe ermediği acı günlerden bir gün. Bütün gün hayatımı düşündüm, nasıl olmasa gerektiğini ve nasıl olamayacağını.

Akşam, yağmurdan sonra, i çimde söze sığmaz talihle yüksekliklerin önsezisini duyuran bir yığın kızıl bulut vardı gökte. Tuhaftır, mutlu olabilmemiz için ne kadar az şey gerekiyor, çoğunluk bu pek az şeyle yetinmeyişimizde daha da tuhaf!

Penceremin altında ırmak çağlıyor. Sıcakta, kıpırtısız dallarla sessizlik zamanın da durduğu sesini uyandırdığında, ırmak, durmaksızın değişmiyen bir biçimde çağıldar; süreyi ölçmek niyetiyle değil de bilinmeyen bir sürekliliğin öl çülmesi uğruna umutsuz bir atılım içinde gibidir.

Tedirgin insanın kulaklarındadır suyun çağıldayışı.

Şu sonsuz, tekdüze nota üzere geçen hayatımın bütün yükü, büyük, mor gökte günboyyu bir le yaşyamayan ak bulutçuk gibi geliyor bana.

(*) Yakında yayınlanacak olan "Anika Yaşarken" adlı kitaptan.

YİNE TRT ÖDÜLLERİ

Desen : Atilla Özer

M. DİRİMEN

GÜNEY'in Aralık sayısında TRT ödülleri üzerine çıkan yazıma çatan bir yazar, o yazının kapsadığı doğruları görme mezlikten gelerek, bilinen yöntemi yine kişiliklere dokunuyor; eski deyimle "şahsiyat" yapıyor.

Bir kez şunu söyleyeyim ki, M. Dirimen'in benim takma adım olduğunu, bu derginin Ekim sayısını okuyanlar da, o yazar da, onun dostları da bilir. Muzaffer Uyguner'in Güney'in Ekim sayısında çıkan yazısından, bize çatan o yazarın da bir takma adı olduğu, bu Mehmet Nâzım takma adı ile de üyesi bulunduğu Dil Kurumu'na, onun tüzüğüne aykırı olarak Hisar Dergisi'nden nasıl yıllar yılı saldırmış bulunduğunu yeni öğreniyoruz.

Bu yazarla onun gibi düşünenlere, Güney'in Aralık sayısında çıkan yazımda, kendiliğinden cevaplar vardır zaten. O gibi kimseleri, bir sağduyu alanında inandırmak, değil benim, kimsenin elinden gelmez. Ama, düşüncelerini dayadığı yanlışlardan bir ikisini olsun düzeltirsem, sanırım bay İlhan Geçer de biraz insafa gelerek, büyük bir kültür, sanat ve bilim eylemi, hem de kamusal ağırlığı olan güzel bir eyleme, TRT ödülleri yarışmasına çamur atma işini sürdürmekten vazgeçer.

Şiirleri benim hoşuma gitmese de, ne de olsa kendisi de ozandır, yazardır; en az kendisi kadar yurtsever ve bu toprağın çocuğu olmakla övünen devrimci, Atatürkçü, hatta "solcu!" dediği yazarlara, ozanlara karşı belki biraz daha insafı olur da, ele güne iyice gülünmez. Çünkü gerçekleri bozmanın da bir sınırı olmalıdır.

Bu yazar : "M. Dirimen takma adının arkasına gizlenen Mehmet Salihoglu, kendisinin de cömertçe yararlandığı TRT ödülleri için savunmasını yapıyor" diyerek, daha söze başlarken, iki yanlış birden yapmıştır. Şöyle ki, takma adlar, kesenkez insanın kendini saklamak istemesi yüzünden değil, daha çok konunun özelliği, yazılacak yazının türü, adının sık sık tekrarlanmasının kendince sakıncalı sayılması gibi nedenlerle kullanılır. Örneğin, *Server Bedir*'nin Peyami Safa olduğu herkesçe bilinen de, rahmetli yazar, polis romanları, fantezi yazılar yazarken hep kullanmıştır

onu. Benim takma ad kullanımım da, açıkladığım nedenlerden ileri gelmiş. O kez, iki yazının Güney'e girmesi söz konusu olunca (ki Güney'i çıkaran dostlar bunu bilirler, sonradan öbür sayıya kaldı o yazı, Orhan Veli üstüne olan yazı!) ikincisine M. Dirimen takma adını koymuştum. Ne çıkar bundan? O yazımdan çok daha ağır olanları Barış Gazetesinde çıkmamış mı? Çıkıyor mu? "Gizlenmek" sözünü, bu açık nedenlerden dolayı gerçek dışı, doğru olmayan bir söz olarak nitelen diriyor ve yazısına geri çeviriyorum.

Boşuna : "kişiyi nasıl bilirsin? - Kendim gibi," dememişler. Yıllar yılı Mehmet Nâzım "takma adının arkasına gizlenen" B. İlhan Geçer, üyesi bulunduğu Dil Kurumu'na en yakası açılmadık, haksız küfürlerle saldırırken, besbelli gizlenmek gereğini duyunca, başka takma ad kullananları da kendisi gibi sanmış! Ne denir ?

Bay İlhan Geçer'in ikinci yanlışı da şu : diyor ki benim için : "Kendisinin de cömertçe yararlandığı TRT ödülleri..."

Bu da yanlış! Ben yararlanmadım, kazandım! Hem de şiir, hikâye türlerine girdiğim halde kazanamadım da, deneme türünde üç başarı ödülü birden kazandım. İlk ikisinde de ümitlerim yok değildi; ama yarış bu, yargıcılar kurulunun zevkine gitmemiş, ya da gözden kaçmış olabilir dedim ve sustum. Onlar gibi kazanamayınca, mızıkçılık edip karaçalmağa kalkışmadım!

Bilindiği gibi ben, daha 1955'de Türk Dili dergisinin açtığı deneme yarışmasında, yani TRT yarışmalarından onbeş yıl önce de, üstelik 1. lik ödülü kazanmış bir deneme yazarıyım. Şiirle değil, (adım şaire çıkmış olduğu halde) deneme türünde yarışmalar kazanmak gibi bir durum vardır. Üstelik, 1955 yarışmasında, yargıcılar kurulunda Ataç, Suut Kemal gibi deneme ustaları da vardı. 1970 TRT deneme yarışmasının yargıcılar kurulu ise, Prof. Macit Gökberk, Prof. İrfan Şahinbaş, Yaşar Nabi Nayır, Oktay Akbal, Tahsin Saray gibi Atatürkçülüklerine toz konduru lamayacak olan değerli yazarlardan meydana geliyordu. Ve yarışmaya katılan rüzmuzlu 92 yazıdan, deneme'den, sekizine başarı ödülü veren kararlarını tutanağa geçirip de, kimlik zararlarını açtıklarında, üç başarı ödülünü bir tek yazarın kazanmış olduğunu görmeleri üzerine, bu sayın kişilerden birkaçının uğradığı şaşkınlığı ve yaptıkları "itiraz"ı, bay İlhan Geçer, TRT'nin o zamanki ve şimdiki bazı yöneticilerinden isterse öğrenebilir. Ama yönetmelik açıktı. Ödül kişilere değil, yapıtlara verilecekti. Kendilerine yönetmeliğin bu maddesi hatırlatılınca bile kolay kolay susmayan o sayın kişiler, besbelli ki, yarışma

SEN MISIN

Sen misin o, söylesene
bir korku kuşu gibi her gece pencereden
kimler kurcalamış yüreğini
içinde ilkel varoluşların yoksulluğu
sen misin o, söylesene.

Mosmor dikenliğin kuytusunda ağlayan
şu güz tüten özensizlik sokağında
yüzyılların unutulmuş bekçisi
seni çıldırtan bu büyü ne
ölmek mi gerek, nasıl ve nerede
gölşen bir büyücek gözyaşı gibi
sen misin o, söylesene.

Islak kaldırımlarda bir akşam işte
sakalları ezami haykırı veren bir deli
sen misin canımı yavaşça yitiren
ve tüm karanlıklara gülen iyimser kişi.

Feriha AKTAN

rüzümü değil de açık olsaydı, bana hak kim olan üç ödülü değil, belki bir tek ödül vereceklerdi!

İşte bay İlhan Geçer, TRT ödülleri için cömertçe yararlanışının öyküsü de bu.

Bir başka ve büyük yanlışın da nedir biliyor musunuz ?

"Yarışma kazanmaların büyük çoğunluğunun aşırı sol eğilimli sanatçılar ve bunların marxist bir temele oturtulan eserleri" olduğunu sanmanız! Ve bu aralıktan da, dürüst, ilerici bir çok aydın kişiyi jüriye etmeğe kalkışmanız! Bu, benim için pek yanlış olarak : "Cömertçe ödüllere nasıplandı!" demenizden de haksız ve çirkin! Benim de, herkesin de bildiği gerçek, yüzlerce ve yüzlerce jüri üyesi ile, ödül kazanarlardan büyük çoğunluğunun, aşırı sol dedikleriniz marxist kimlikle ilgili olmadığıdır. Doğru olan, ilerici, ortamın solunda, kemalist devrimcilerin çoğunlukta olduğudur. Çünkü TRT'nin kuruluş kanunu da, açılan yarışmaların amacı da, kemalist devrime ve Atatürkçü Dünya görüşüne uygunluğu gerektiriyordu.

Hangi yanlışınızı düzeltmeli bilmem ki! Deveye sormuşlar : "Neden boynun eğri?"

— "Nerem doğru ki?" demiş.

ÇOCUKLAR EVE DÖNDÜ

Kapı açılınca içeri dolan
Kocaman bütün odaları
Çocuk sesleri nasıl birden
Ağlayıp sonra hemen gülen
Nasıl değişir evin içi
Taşan bardaklarda çocuk sevinci.

Rauf AYBEY

Siyami ÖZEL

Plâk sustu. Üzüntü. karanlık. Yeniden bir şarkı, "Ömrüm seni sevmekle nihayet bulacaktır"
Lâf. Ne diyordum? Dünya güzel. Bir kadeh daha..

Değişiklik birden oldu. Gazeteye uğramıştı. Matbaa mürekkebi lekeleri ve bütün taşra gazetelerinde rastlanılan darmadağınıklık içinde bir kız patron masasının yanındaki iskemleyle oturmuş ona gülümsüyordu. Şaşırılmıştı. Kız ayağa kalkıp "Günaydın" dedi. "Günaydın" diye yanıtladı. Biraz ötede baskı makineleri vardı. İşçiler, çıraklar vardı. İşçiler ve çıraklar kıza bakıyorlardı. Taşra basmevlerine bir kızın uğraması olağanüstü bir şeydi.

Gözlerim mi? Bazan kendiliğinden yaşıyor. Ağlamam ben. Alkolün buğusunu görüyor musunuz? Şimdi dışarda güzel bir ayışığı vardır. Sevişenler bir de..
O kızı bilirsiniz. "Lolita" diyorlar adına. Sevimli bir kediye benziyor. Ufacık, te fecik..

Kız: "Sizi yazalarımızdan tanıyorum" dedi. Önemliydi bu. Yazılarında tanınmayı özlerdi hep. "Memnun oldum" dedi, "yazmak bir tutku. Boş vakitlerimi alıyor hem.."
"Ne iyi.. Olağanüstü bir şey.." Kızın gözlerine baktı. Işıl ışıldı. Güzeldi gözleri. Dudakları, saçları da (Nedense salt bunlara dikkat etmişti).

Dün gece beni kurşunladılar. Nasıl ince in-nımıyorsunuz. Gözümü yumar yummaz o radayım: pırnç tarlalarında. Mitrilyöz sesleriyle uyanırım.

Bu benim üçüncü ölüşüm Lumumba (Zenciler öbür tarafta da siyah derili midir?).

kaçırmış, fitil gibi sarhoş olmuşlardı. Zavallı karım da bunlardan biriydi. Onu bir türlü denetimim altına alıp, baştan çıkmasına engel olamamıştım. Sonunda bin güçlükle eve getirebildim.

Panaauia kabilesinin ana kraliçesi, masanın tam ortasındaki tahtında, saygıdeğer bir ağırbaşlılıkla oturuyordu. Portakal renkli kadifeden yapılmış oldukça tuhaf ve gösterişli gıysısı içinde tam bir festival kraliçesine benziyordu. Soyutluğun ve topluluk içindeki yerinin bilincinde olmanın verdiği güven duygusunun da pekiştirdiği ölümsüz bir güzelliği vardı. Öteki konuklardan bir bakışta ayırdediliyor, etkili kişiliğiyle, törene ayrı bir tad ve renk veriyordu.
Kraliçenin yanında, yüz ya-

şını tamamlamış yaşlı bir kadın oturuyordu. Çok zayıf ve güçsüz olmasına rağmen, ağzını baştanbaşa donatan inci gibi yamyam dişleri, insana korku veriyordu.

Bir mumya gibi hareketsiz oturuyor, arasıra çevresindeki gözden geçiriyordu. Tam yavaş yavaş üstünde, belirsiz çizgileri Lâtin harflerini anımsatan koyu bir döğme vardı. Bu döğme bana hiç te yabancı değildi. Yaşlı kadın kuşkusuz Avrupa soydan geliyordu. Bu çeşit işaretler vahşiler için bilinmedik şeylerdi.

Yavaşça kulağına eğilip, döğmeyle ilgili sorular sordum.

Evvel zamanda, misyonerlerin şehvetle ilgili duygulara acımasız bir öfkeyle karşı çıktıkları sıralar, "gerçek kadınlar"ı vurdukları namussuzluk

Baskı makineleri gürültüyle çalışıyordu. İşçiler devamlı kaçamaklarla bakıyorlardı buldukları tarafta. Bir huzursuzluk duydu. (Allah kahretsin, bir paravana ile ayıramadılar şurayı. İnsan işçilerle senli benli oluyor.) Kız aynı tedirginliği duymuyordu. Rahattı. Bir büyük kent gazetesinin muhabirliğini almıştı. Alışana kadar yardım rica ediyordu. (Rica ne demek. Hay hay.) Bir şirkette sekreterdi. Kendisiyle telefon bağlantısı kurulabilirdi.. 24. 12. Önemli bir haber olursa.. (A, tabii..) Derhal telefon edecekti. (Acemiye öğretmek sevap.) Eh. işte böyle.. "Şimdi bana müsaade. Haftaya cumartesiye.."

Buradaki tüm insanların kişilikleri kırılmış zeytinyağı kokuyor. Yüzleri anlamsız. Bazı zamanlar böyle olsun istiyorum.

Nihat Bey, Rodolphi anlatsana bir kez daha..

Başkalarına bakma Lolita, kan çıkar!

"Ulan düzüler, misafir geldi mi bir tuhaf oluyorsunuz. Hiç kız görmediniz mi? Neydi o hâliniz?"

İşçiler başlarını ölerine eğmişler. Kıs kıs gülüyorlardı.

Abone listesini gözden geçirdi. Şirkette ilgili bölüme baktı. Salt müdüre ve müdür yardımcısına gazete gönderiliyordu.

"Oğlum Hasan!" diye ünledi. Hasan dönüp baktı. "Koskoca şirkete topu topu iki gazete mi gönderiyormuz?"

"N'olmuş ağbi?"

"Ölünün körü olmuş. Bundan böyle her servise bir gazete göndereceksiniz. Bak, elimle işaretliyorum." Listenin altına bir şeyler çıkıyordu.

damgasıydı bu. "Cehennem Damgası" diye adlandırılan, bir utanç belgesi olarak ömür boyu taşınmak zorunda kalınan bu damga, çoğu zaman, işlenmiş günahların değil, misyonerlerin kendi alçaklık ve ahlâksızlıklarının etiketi olarak kullanılmıştır.

Bu olay, Maoriiller'in Avrupalılar'a karşı güvensizliklerinin nedenini bir kere daha açıklamış oluyordu bana. Bu gün de benzer olaylar vardır. Bu yumuşak kalpli, yüksek ruhlu, konuksever insanları baştan çıkarmak gerçek duygu ve düşüncelerinden saptırmak için elden gelen yapılmaktadır.

Bir yanda papazların döğme vurduğu kadınlar, bir yanda papazların baştan çıkardığı genç kızlar!..

körpe körpe ısıtılarda
deniz fenerinin yalınsal çirpintisinde
gülün insanlık
koyu birleşimle dokunuyor
dalgalara
kahkaha

uzantılarında bitegelelen
batmayı dışlemek
dağılıms dubalarda
yokuşa sürülmüş elbirliği
soluk soluk
sıçanların bitirdiği deniz

kendinden kopuntu dikenli düzler
erklî uğraşlarla öbür geceyi
yaşamak
dokunuyor parlıtılı
su / sevinçli
yüzler ısı ısı deniz fenerinde

ertuğrul oğuz

Gazetede patron kadar sözü geçerci.
Hasan "Peki ağbi" dedi. Döndü makinanın başına. Dönerken de arkadaşlarına bir göz etti. Çaktım mı marayı gibilerden.

Bir üşüdüm ki, Soğuk. Canım da sıkılıyor. Braksalar duvardaki gölgemi vuracağım. Yere kan akacak.

Güzel günlerimiz olmadı mı hiç? Yüzüme bakmayın. İçince böyleyim. Başımın içinde koskoca okyanus dalgalamp durur..

Dışarı çıktı. Dereboyu günlük güneşlik. Ohh, dünya varmış. Bir cumartesi gelse.. (Adamın zoruna bak, aklı fikri cumartesiye) Yazlarına yer niden bir çekidüzen vermeliydi. Peki, ya haber? İleteceği haber? Yuh be, böyle şehir mi olurdu. Dündüz bir yaşantısı vardı şehirin. Olay falan olmuyordu..

Alooo.. 24 12 mi? Ben....

Yağmur yağıyor. Çıkmak zamanı geldi. İliklerime kadar ıslanacağım bu gece. Ne çok yağmur yağıyor. Ne çok..

Bir soyun göçmüşlüğüne, kokuşmuşluğunun belgesiymi bu döğme.

Genç kadın, beş ay sonra, oldukça biçimli, resim gibi bir çocuk dünyaya getirdi. Aile bu işe çok öfkelenmiş ve derhal boşanmaya karar verdi. Ancak, genç adam karısını bırakmak istemiyordu.

— Biz onunla daha önceden sevişiyorduk, dedi, töremizde başkalarının çocuklarını kabul etmek var mıdır? Ben bu çocuğu kabul ediyorum. Çünkü benim çocuğumdur!

Peki ama, piskopos, bu alelacele evlenmeyi oldu bittiyeye getirmek için neden böyle gayretkeşlik etmişti!...

Bu son çok tartışıldı. Kötü diller dediler ki!..

Tahit'te de kötü diller vardır!..

Ahmet Naim Diye Biri

Mehmet ERGÜN

YARIDAĞLARCAĞIÇIM

DOL YUKARI YUKARI
YÜREKLERİ TAŞ DEĞİL
CAN AŞAĞI AŞAĞI
ÇABA DİZ BOYU IŞIK
IŞIK DAHA YUKARI.

DOL YUKARI YUKARI
GÜN GOZU IRMAK İLE
GÖK ELİNDE AŞAĞI
SULAR İCSEL GÜN IŞIK
IŞIK DAHA YUKARI.

DOL YUKARI YUKARI
YETTI KANLI OD İLE
KORKU DÜNDEN AŞAĞI
SEV YESİLİ BAŞINDAN
YEŞİL DAHA YUKARI.

DOL YUKARI YUKARI
MOĞOL SEVGİDEN DAHA
ALIR NUH'UN BİR ÇAĞI
SEVMELERİ ÇATIK YUZ
YUZU DAHA YUKARI.

DOL YUKARI YUKARI
GEZEGENİ ÖYKÜNEN
DİŞİ YARI AŞAĞI
GÖKYÜZÜ DAHA ÇATIK
KAŞLAR DAHA YUKARI
ÇABA DİZ BOYU IŞIK
IŞIK DAHA YUKARI.

KORU AKIN BİR YARA
GONLU BENDEN AŞAĞI
CULU ETMEZ ON PARA
YUZU DÜNDEN AŞAĞI.

YADSIR ERİNİ BEBEK
UZAR GÜNLEYİN EMEK
YARI BİR GÖK VE MELEK
UZAR DILDEN AŞAĞI.

YIKANIR AKŞAM ERKEN
UYKU SAÇLARI YELKEN
UZAY ERGİN YOL İKEN
DÖN GEL GÜNDEN AŞAĞI

YENİ BOYLAM KOLLARI
SESI DİLDİ YOLLARI
GÜNEY BATI YANLARI
EZGİ, SÖZDEN AŞAĞI.

BİN BAYRAK ELLİ OZAN
DİZELERİ DAR LİMAN
ESRIK YÜZEYİ HER AN
KALIR DILDEN AŞAĞI.

Muhlis SALİHOĞLU

ikiyüz elle metre yerin dibine batmıştır. Tıpkı bir şehirde olduğu gibi ana caddeleri, semt yolları, aralıkları ve çıkmazları vardır. Bir insanın zorlukla sığabileceği kadar, inemeyeceği kerte dik yokuşları çoktur yeraltı şehrinde... Sonra "-250" dedi bu şehrin tavanı gökkubbe gibi bir enginlik ve sonsuzluk değil, tam tersine taş, toprak ve kömür blokları ile kaplı dar bir sınırlı anlatır.

İşte bu şehirde otuz bin can soluk alır. Bu otuz bin canın evleri karan-

Sonu 16. sayfada

Güçsüzlüğü mü, yoksa olanaksızlığı mı unutturdu Ahmet Naim'i? diye sorulsa çekinmeden olanaksızlığı diye yanıtlayacağım. Okuma olanağını bulabildiğim iki kitabımı bitirdikten sonra düşündüm bunu. *Kuduz Düşünü* adlı yapıtını satın aldığım zaman belleğimde Ahmet Naim diye bir kavram yoktu. Yapıtın ilk sayfalarında göz gezdirirken o sayfalarda beni giderek kendine doğru çeken bir güç sezinledim. Ahmet Naim diye biri belleğimde bir iz bırakmaya başladı böylece. Sonra *Bir Yudum Soluk*'unu okudum. Maden işçilerinin yaşamını anlattığı bu yapıtındaki şiirsel anlatım, beni Ahmet Naim adlı birini tanıtmaya iteledi. Baş vurduğum kaynaklardan edindiğim bilgi kavramının dışına düşecek kadar boş ve anlamsız olunca Ahmet Naim diye birinin okuma olanağını bulabildiğim ve galiba da edebiyat alanındaki çabalarının kitap haline getirilmiş tek ürünleri olan iki yapıtı hakkında bu yazıyı yazmağa gerekli gördüm.

Ahmet Naim için söylenecek ilk söz onun hayat mektebinden yetişme bir öykücü olduğudur. Onun öykülerini özgünleş-tiren nitelikleri irdeleyebilmek için bu ön bilgi gereklidir. Çünkü, bir sanatçı ancak sosyal bir varlık olarak ele alınırsa incelenebilir, ya da onun ürünlerine yaklaşılabılır.

Nedir Ahmet Naim'in öykülerinin nitelikleri?

Ahmet Naim bir yörenin öykücüsüdür her şeyden önce. Konu olarak çok yakından tanıdığı - hattâ üzerinde tarihi ve ekonomik araştırmalar yaptığı - bir yöreyi; inaniş - yaşayış ve geleneksel yapısıyla somut, sıcak bir yöreyi seçmiştir: ZONGULDAK YÖRESİNİ. Bu açıdan Ahmet Naim'in öykülerindeki başarı ya da başarısızlığı ancak yöre öykücülüğümüzün gelişimi ile saptanabilir.

Bizdeki yöre öykücülüğünün tuhaf bir gerçekliği vardır. Bir yöreyi konu olarak daha doğru bir deyimle - çalışma alanı olarak seçip, o yörenin insan ve sorunlarını anlatmayı görev edinmiş yazarlarımızın çoğu ya kısa zaman içerisinde susmuşlar, ya da eski söylediklerini tekrara başlamışlardır. Susmayanların bir kısmı ise edebiyatın o yoz batağından sıyrılabilmek için başka yörelere açılmayı denemişlerdir. Sözgelimi Kemal Bilbaşar. Kemal Bilbaşar

..... ve GELİŞ

Delik deşik etti yıldız pençeleri
yepyeni bir dünya için
Doğum günlerini bekleyen geceleri.

Buğulu salkımlar gibi kopardı
Yağmur bulutlarını,
Yönleri belirsiz fırtınalar.

Kapandı suskunluğun demir kapıları
Korku'ya bıçak bıçak saldıran gözlerinde,
Kırık kanatlarını sürüyen kartalların.

M. Nezihi GÜLCÜOĞLU

şar. edebiyata İzmir yöresini anlatarak girmiş, adını bu yöre insanlarını anlattığı ürünleriyle duyurmuş bir sanatçıydı. Ama giderek kendi kendini tekrarlar duruma düşüncü ve kez Doğu Anadolu insanının sorunlarına eğilmek zorunda kalmıştır. Aynı şekilde *Yaşar Kemal*, *Kemal Tahir*, *Z. Selimoğlu* ve *Samim Kocagöz*'ü de bu listeye dahil edebiliriz. Bir yörenin insanını anlatmak ya da anlatmamak önemli midir edebiyat için denebilir belki. Ama edebiyatta henüz ulusal bir bireşim'e varılmadığı günümüzde, bir ölçüde önemlidir de. Neyse, geçelim.

Ahmet Naim yukarıda açıklamaya çalıştığımız gelişimin tam tersi bir gelişim yönüyle ilerleyerek, giderek artan bir ustalık içerisinde hep aynı yöreyi ve hep aynı yörenin insanını, kendi kendini tekrarlamadan, (edebiyatın o yoz batağına yuvarlanmadan) verebilmiş bir sanatçıdır.

Söz Zonguldak yöresinden açılınca akla bir ikinci öykücü geliyor : *Mehmet Seyda*. Seyda ile Ahmet Naim uzun bir dönem Zonguldak'ta beraber bulunmuşlar. Bu açıdan her ikisinin öykülerinde birbirinin çalışmalarına ışık tutabilecek bölümlere rastlamak olanaksal. Ancak, öykülerini birbirinden ayıran esaslı bir çizgi var iki öykücü arasında. Seyda'nın öykülerinde hayat cinsel bir oyun etrafında yorumlanır. Cinsel eksen etrafında dönen oyunda yazar giderek kahramanlaşır. İnsan psikolojisinin derinliklerine kahramanlar ya da olaylar dışardan uyarılmadan inilmeye çalışılır. Ahmet Naim de ise tam aksi. Yazar gözlemci durumundadır hep. Ahmet Naim yazar kahraman özdeşliği içerisinde olayın akışına yön vermez. Aksine olayı dışardan etkileyerek onun yön değiştirmesini sağlar. Bununla birlikte Ahmet Naim'in yapıtlarındaki gerçekçilik duruk, gerçeğin fotoğrafik bir tesbiti değil, tam aksi dinamik ve devingendir.

Kuduz Düşünü'nde Ahmet Naim'in Zonguldak yöresinden aldığı kesitlerden yedi tanesi toplanmış. Bu yedi kısa ama soluklu öyküyü okuyunca Ahmet Naim rüzgârı içten içe hissedilebiliyor. Bir tutuk evinin yaşamından sosyal dalgalanmaların ezdiği küçük memurun çilesini verdiği öyküsüne, geri kalmışlığın nedeni olduğu kör inançların yol açtığı dramlardan kolcu kaçakçı ilişkilerini anlattığı öyküsündeki içtenliğe dek, başarılı sıcak ye-dilli bir kesit. Ama bence Ahmet Naim'in iyicene ustalığını hissettirdiği alan maden işçilerinin yaşamlarını yansıttığı öyküleri : *Ateş Nefes* ve *boyluboyunca Bir Yudum Soluk*.

Bir Yudum Soluk, bir röportaj havasında düzenlenmiş, buna karşılık bir öykü tekniğinde kaleme alınmış, kömür işçilerinin acı yaşamını katı bir gerçekçilikle ortaya konduğu başarılı bir yapıt. Şöyle başlar yapıt :

— Uzun söze ne gerek. Kömür madeni kuyularını ve kuyulardaki işçi yaşamını anlatacağım size; daha doğru diyelim; yeraltı şehrinin anlatacağım.

Öyle bir şehir düşünün ki, en az

Koreograf Alfred Rodrigues

Nermin Başağa

Ankara devlet balesinde bir süreden beri konuk olan Alfred Rodrigues (1921 doğumlu) koreograflığı yanı sıra opera müzikal, revü ve operet sahne koçuluğu da yapmaktadır, burada yalnız bale çalışmalarından söz edeceğim.

İlk kez 1937 yılında Rene Blum bale topluluğunu gördükten sonra o güne dek yalnız tiyatro ile ilgilenen Rodrigues çığınca bir tutku ile baleye bağlandı. Cape Town Üniversitesi bale bölümünde Dulcie Howes'den bale dersi almağa başlayarak bir yandan koreografik denemeler yapmağa girişmiştir. İlk koreografileri Saint Saens'in "Dans Macabre" ve Haendel'in "Water Music" gibi balelerdi. Bale bölümünü bitirdikten sonra Londra'ya giderek bale eğitmen Vera Volkova'nın etkisi ile balede kalarak 1947'de Sadler's Wells Ballet topluluğunda karakter dansçı olarak ün yaptı. Seçkin fiziki yapısı nedeni ile özellikle "Uyuyan Güz"de, "Kiral, Giselle'de - Dük, "Kuğu Gölü"nde - Rothbart, "La Boutique'de Rus baba unutulmaz yorumu saymak gerekir. Margot Fonteyn'in isteği üzerine, "L'Isle des Sirenes" balesini turne gösterileri için yeniden çizdi. Balenin başarısı üzerine Dame Ninette de Valois "L'Isle des Sirenes" Sadler's Wells topluluğun repertuarına alınması, ilk kez bir yabancı'nın eserini (Rodrigues Güney Afrikalıdır) bu toplulukta oynaması ayrı bir önem taşır. 5 Haziran 1953'te Garcia Lorca'nın aynı adlı dramatik oyunundan esinlenerek yaptığı "Blood

Wedding" - Kanlı Dügün" balesini (müzik - Denis Apivor) daha sonra bir çok önemli bale topluluklar da repertuarlarına almıştır. 1954 yılında bir Tour de France biçiminde bisiklet yarışı olan "Cafe de Sports" ilgi çekmiştir. Rodrigues Londra ve Cape Town dışında da ün yapmış bir koreografdır. 1955'te Luchio Visconti'nin çağrısı üzerine Milano Scala'da "La Vestale" operası için bir bale çizdi, bunları "Cinderelle" ve "Casse Noisette - Fındık kıran" baleleri izlemişti. Verona açık hava tiyatrosu - Stagioni Lirica için "Romeo ve Jüliet" (başroller - Mario Pistoni - Olga Amati) balesini sahneye koymuştur. Polonya'ya Varşova (Teatr Wielki) balesi için Stravinski'nin "Orpheus", "Rite of Spring - Bahar Ayını" ile Ravel'in "Daphnis and Chloe" balelerini hazırlamıştır. 27 Ağustos 1956'da değişik özgün bir bale olan "The Miraculous Mandarin"ı The Royal Ballet (eski adı Sadler's Wells) tarafından başarılı olmuştu. Aynı topluluk tarafından 15 Eylül 1961'de "Jabes and the Devil" balesi oynandı. Bir ara Şili'ye giderek Şili opera balesi için Alberto Ginastera'nın "Three Sisters - Üç kızkardeş" balesini sahneye koydu. Western Theatre Ballet topluluğu için (Edinburg) Stravinski'nin "Renard" balesini çizdi.

Rodrigues geniş bir tiyatro kavramı devamlı yaratıcı gücü ile yoğun bir çalışma sürdürmektedir. Koreograf konulu balelere öncelik tanımakta, biçim yönü akademik - klasik

olmakla beraber değişik usulları da kullanmaktan çekinmemekte. Özellikle hareketliliği akdenizin sıcak içdenliliği sevmektedir. Balelerinde müzik, etkili sahne düzeni, dekor ve giysiler koreografiyi tamamlayan niteliktedir. Yoğun çalışmalarla her bir balenin bestecisi (örneğin - Denis Apivor, Anthony Hopkins ve Çetin Işıközlü) ile birlikte notalar üzerinde balelerini çizmekte, ayrıca - Isabel Lambert, Norman Adams, Jack Taylor ve Wakhevitch gibi seçkin dekoratörlerle işbirliği yapmaktadır.

İlk kez 1969'da Ankara'ya gelen Rodrigues "Kanlı Dügün" ve "Üç kızkardeş" balelerini sahneye koymuştur. Bu ara, uzun yıllar tasarladığı "Judith" balesinin başrolünü canlandıracak balesinayı ve uygun müziği bir türlü bulamayan Koreograf, çalışmaları sırasında genç besteci Çetin Işıközlü ile tanışmış ve onun kısa dans suit'ini beğenerek balesi için aradığı müziği bulmuştu. Ayrıca seçkin balerina Meriç Sümen için "Judith" in koreografisini çizmiş. Besteci Işıközlü ile 16 saat gibi yoğun bir çalışma sonunda 21 Nisan 1970 gecesi Ankara devlet balesi topluluğu tarafından "Judith" balesinin dünya prömiyeri yapıldı. Aynı gece Türk balesi için yeniden düzenlediği Stravinski'nin "Orpheus" ile Glasunov'un "Suit"i de ilk kez yorumlandı.

Ankara devlet balesinin 25. yılına girerken 6. 11. 1971 gecesi Rodrigues'in topluluğun bünyesine uygun bir biçimde sahneye koyduğu güçlü oyun Prokofiev'in "Romeo ve Jüliet" üstün bir başarı kazandı. Ankara'daki bale çalışmaları yanı sıra Ankara devlet operasında modern biçimde ve değişik düzende sahneye koyduğu G. Bizet'in Carmen operası ilk kez 25 Aralık 1971'de oynayarak Rodrigues'in başarısına bir yenisi eklenmiş oldu.

HÜZÜN ÇIKMAZI

— Şiirler —

Piyale GÖNÜLTAS

4 TL.

NISAN YAĞMURU

— Şiirler —

Celal ARABACIOĞLU

5 TL.

GÜLDESTE

—Antoloji —

Ciltsiz 5 TL.

KUYTU

— Şiirler —

Feriha AKTAN

10 TL.

KARA TUTKU

— Öyküler —

Ferhan GÜREL

750 Krş.

DİZİN

— Şiirler —

Metin ELOĞLU

10 TL.

YAŞADIM

— Şiirler —

Cahit İRGAT

A. Bezirci'nin incelemesiyle
yayında çıkacak
10 TL.

METİN ELOĞLU

— İnceleme/Antoloji —

Asum BEZİRCİ

10 TL.

ANADOLU DESTANI

— Şiirler —

Dr. Sedat PINAR

10 TL.

TÜRKÜSÜZ DÖNEM

— Şiirler —

Avni ÖZTÜRE

5 TL.

Not : Kara Tutku, Dizin ve
Metin Eloğlu — İnceleme/Antoloji — kitaplarımızın genel dağıtımını Ge—Da yapmaktadır.

güney yayınları

P. K. 1353 — İSTANBUL

Üç TRT Deneme Ödülü'nü birden kazanan
Yazar ve Ozan arkadaşımız

Mehmet SALİHOĞLU'nun

Beklenen yeni kitabı

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE

Uygarlık, Yobazlık ve Dil Üstüne
Deneme ve İncelemeler

Ord. Prof. Hıfzı Veldet
Velidedeoğlu'nun önsözü
ile çıktı

YEDİTEPE DERGISİNE

ABONE OLUNUZ . ABONE BULUNUZ

P. K. 77 — İstanbul

Yeni Yayınlar

AYLIK FİKİR, SANAT ve
BİBLİYOGRAFYA DERGİSİ

P. K. 60 Yenışehir — ANKARA.

ÖZÜN

AYLIK DEVRİMCİ SANAT
YAPRAĞI

ÖZ + UN = ÖZÜN = ŞİİR

Sayı 1 TL., Yılığ 10 TL.

Havale, yazışma : Nuri Doğan

P. K. 712 Ulus ANKARA.

Ahmet Naim Diye Biri

Mehmet ERGÜN

Güçsüzlüğü mü, yoksa olanaksızlığı mı unutturdu Ahmet Naim'i? diye sorulsa çekinmeden olanaksızlığı diye yanıtlayacağım. Okuma olanığını bulabildiğim iki kitabımı bitirdikten sonra düşündüm bunu. *Kuduz Düşünü* adlı yapıtını satın aldığım zaman belleğimde Ahmet Naim diye bir kavram yoktu. Yapıtın ilk sayfalarında göz gezdirirken o sayfalarda beni giderek kendine doğru çeken bir güç sezinledim. Ahmet Naim diye biri belleğimde bir iz bırakmaya başladı böylece. Sonra *Bir Yurdum Soluk*'unu okudum. Maden işçilerinin yaşamını anlattığı bu yapıtındaki şiirsel anlatım, beni Ahmet Naim adlı birini tanımaya iteledi. Baş vurduğum kaynaklardan edindiğim bilgi kavramının dışına düşecek kadar boş ve anlamsız olunca Ahmet Naim diye birinin okuma olanığını bulabildiğim ve galiba da edebiyat alanındaki çabalarının kitap haline getirilmiş tek ürünleri olan iki yapıtı hakkında bu yazıyı yazmağı gerekli gördüm.

Ahmet Naim için söylenecek ilk söz onun hayat mektebinden yetişme bir öykücü olduğudur. Onun öykülerini özgünleş-tiren nitelikleri irdeleyebilmek için bu ön bilgi gereklidir. Çünkü, bir sanatçı ancak sosyal bir varlık olarak ele alınırsa incelenebilir, ya da onun ürünlerine yaklaşılabılır.

Nedir Ahmet Naim'in öykülerinin nitelikleri ?

Ahmet Naim bir yörenin öykücüsüdür her şeyden önce. Konu olarak çok yakından tanıdığı - hattâ üzerinde tarihi ve ekonomik araştırmalar yaptığı - bir yöreyi; inanis - yaşayış ve geleneksel yapısıyla somut, sıcak bir yöreyi seçmiştir: ZONGULDAK YÖRESİNİ. Bu açıdan Ahmet Naim'in öykülerindeki başarı ya da başarısızlığı ancak yöre öykücülüğümüzün gelişimi ile saptanabilir.

Bizdeki yöre öykücülüğünün tuhaf bir gerçekliği vardır. Bir yöreyi konu olarak daha doğru bir deyimle - çalışma alanı olarak seçip, o yörenin insan ve sorunlarını anlatmayı görev edinmiş yazarlarımızın çoğu ya kısa zaman içerisinde susmuşlar, ya da eski söylediklerini tekrara başlamışlardır. Susmayanların bir kısmı ise edebiyatın o yoz batağından sıyrılabilmek için başka yörelere açılmayı denemişlerdir. Sözgelimi Kemal Bilbaşar, Kemal Bilba-

şar. edebiyata İzmir yöresini anlatarak girmiş, adını bu yöre insanlarını anlattığı ürünleriyle duyurmuş bir sanatçıydı. Ama giderek kendi kendini tekrarlar duruma düşüncü bu kez Doğu Anadolu insanının sorunlarına eğilmek zorunda kalmıştır. Aynı şekilde *Yaşar Kemal*, *Kemal Tahir*, *Z. Selimoğlu* ve *Samim Kocagöz*'ü de bu listeye dahil edebiliriz. Bir yörenin insanını anlatmak ya da anlatmamak önemli midir edebiyat için denebilir belki. Ama edebiyatta henüz ulusal bir bireşim'e varılmadığı günümüzde, bir ölçüde önemlidir de. Neyse, geçelim.

Ahmet Naim yukarıda açıklamaya çalıştığımız gelişimin tam tersi bir gelişim yörüngesi izleyerek, giderek artan bir ustalık içerisinde hep aynı yöreyi ve hep aynı yörenin insanını, kendi kendini tekrarlamadan, (edebiyatın o yoz batağına yuvarlanmadan) verebilmiş bir sanatçıdır.

Söz Zonguldak yöresinden açılınca akla bir ikinci öykücü geliyor : *Mehmet Seyda*. Seyda ile Ahmet Naim uzun bir dönem Zonguldak'ta beraber bulunmuşlar. Bu açıdan her ikisinin öykülerinde birbirinin çalışmalarına ışık tutabilecek bölümlere rastlamak olanaksal. Ancak, öykülerini birbirinden ayıran esaslı bir çizgi var iki öykücü arasında. Seyda'nın öykülerinde hayat cinsel bir oyun etrafında yorumlanır. Cinsel eksen etrafında dönen oyunda yazar giderek kahramanlaşır. İnsan psikolojisinin derinliklerine kahramanlar ya da olaylar dışardan uyarılmadan inilmeye çalışılır. Ahmet Naim de ise tam aksi. Yazar gözlemci durumundadır hep. Ahmet Naim yazar kahraman özdeşliği içerisinde olayın akışına yön vermez. Aksine olayı dışardan etkileyerek onun yön değiştirmesini sağlar. Bununla birlikte Ahmet Naim'in yapıtlarındaki gerçekçilik duruk, gerçeğin fotoğrafik bir tesbiti değil, tam aksi dinamik ve devingendir.

Kuduz Düşünü'nde Ahmet Naim'in Zonguldak yöresinden aldığı kesitlerden yedi tanesi toplanmış. Bu yedi kısa ama soluklu öyküyü okuyunca Ahmet Naim rüzgârı içten içe hissedilebiliyor. Bir tutuklar evinin yaşamından sosyal dalgalanmaların ezdiği küçük memurun çilesini verdiği öyküsüne, geri kalmışlığın nedeni olduğu kör inançların yol açtığı dramlardan kolcu kaçakçı ilişkilerini anlattığı öyküsündeki içtenliğe dek, başarılı sıcak ye-dilli bir kesit. Ama bence Ahmet Naim'in iyicene ustalığını hissettirdiği alan maden işçilerinin yaşamlarını yansıttığı öyküleri : *Ateş Nefes* ve *boyluboyunca Bir Yudum Soluk*.

Bir Yudum Soluk, bir röportaj havasından düzenlenmiş, buna karşılık bir öykü tekniğinde kaleme alınmış, kömür işçilerinin acı yaşamını katı bir gerçekçilikle ortaya konduğu başarılı bir yapıt. Şöyle başlar yapıt :

— Uzun söze ne gerek. Kömür madeni kuyularını ve kuyulardaki işçi yaşantısını anlatacağım size; daha doğru diyelim; yeraltı şehrinin anlatacağım.

Öyle bir şehir düşünün ki, en az

YARIDAĞLARCABIÇIM

DOL YUKARI YUKARI
YÜREKLERİ TAŞ DEĞİL
CAN AŞAĞI AŞAĞI
ÇABA DIZ BOYU IŞIK
IŞIK DAHA YUKARI.

DOL YUKARI YUKARI
GÜN GÖZÜ IRMAK İLE
GÖK ELİNDE AŞAĞI
SULAR İÇSEL GÜN IŞIK
IŞIK DAHA YUKARI.

DOL YUKARI YUKARI
YETTİ KANLI OD İLE
KORKU DÜNDEN AŞAĞI
SEV YESİLİ BAŞINDAN
YEŞİL DAHA YUKARI.

DOL YUKARI YUKARI
MOGOL SEVGİDEN DAHA
ALIR NUH'UN BİR ÇAĞI
SEVMELERİ ÇATIK YÜZ
YUZU DAHA YUKARI.

DOL YUKARI YUKARI
GEZEĞENİ ÖYKÜNEN
DİŞİ YARI AŞAĞI
GÖKYUZU DAHA ÇATIK
KAŞLAR DAHA YUKARI
ÇABA DIZ BOYU IŞIK
IŞIK DAHA YUKARI.

KÖRÜ AKIN BİR YARA
GÖNLÜ BENDEN AŞAĞI
CULU ETMEZ ON PARA
YUZU DÜNDEN AŞAĞI.

YADSIR ERİNİ BEBEK
UZAR GÜNLEYİN EMEK
YARI BİR GÖK VE MELEK
UZAR DILDEN AŞAĞI.

YIKANIR AKŞAM ERKEN
UYKU SAÇLARI YELKEN
UZAY ERGİN YOL İKEN
DÖN GEL GÜNDEN AŞAĞI

YENİ BOYLAM KOLLARI
SESI DİLDİ YOLLARI
GÜNEY BATI YANLARI
EZGİ, SÖZDEN AŞAĞI.

BİN BAYRAK ELLİ OZAN
DİZELERİ DAR LİMAN
ESRİK YÜZEYİ HER AN
KALIR DILDEN AŞAĞI.

Muhlis SALİHOĞLU

ikiyüz elle metre yerin dibine batmıştır. Tıpkı bir şehirde olduğu gibi ana caddeleri, semt yolları, aralıkları ve çıkmazları vardır. Bir insanın zorlukla sıfırlanacağı kadar, inemeyeceği kerte dik yokuşları çoktur yeraltı şehrinde... Sonra "—250" dedi bu şehrin tavanı gökkubbe gibi bir enginlik ve sonsuzluk değil, tam tersine taş, toprak ve kömür blokları ile kaplı, dar bir sınır anlatır.

İşte bu şehirde otuz bin can soluk alır. Bu otuz bin canın evleri karan-

Sonu 16. sayfada

..... v e G E L İ Ş

Delik deşik etti yıldız pençeleri
yepyeni bir dünya için
Doğum günlerini bekleyen geceleri.

Buğulu salkımlar gibi kopardı
Yağmur bulutlarını,
Yönleri belirsiz fırtınalar.

Kapandı suskunluğun demir kapıları
Korku'ya bıçak bıçak saldıran gözlerinde,
Kırık kanatlarını sürüyen kartalların.

M. Nezihi GÜLCÜOĞLU

Koreograf Alfred Rodrigues

Nermin Başağa

Ankara devlet balesinde bir süreden beri konuk olan Alfred Rodrigues (1921 doğumlu) koreograflığı yanı sıra opera müzikal, revü ve operet sahne koreograflığı da yapmaktadır, bu rada yalnız bale çalışmalarından söz edeceğim.

İlk kez 1937 yılında Rene Blum bale topluluğunu gördükten sonra o güne dek yalnız tiyatro ile ilgilenen Rodrigues çığınca bir tutku ile baleye bağlandı. Cape Town Üniversitesi bale bölümünde Dulcie Howes'den bale dersi almağa başlayarak bir yandan koreografik denemeler yapmağa girişmiştir. İlk koreografileri Saint Saens'in "Dans Macabre" ve Haendel'in "Water Music" gibi balelerdi, Bale bölümünü bitirdikten sonra Londra'ya giderek bale eğitmen Vera Volkova'nın etkisi ile balede kalarak 1947'de Sadler's Wells Ballet topluluğunda karakter dansçı olarak ün yaptı. Seçkin fiziki yapısı nedeni ile özellikle "Uyuyan Güz"de, "Kıral, Giselle'de - Dük, "Kuğu Gölü"nde - Rothbart, "La Boutique"de Rus baba unutulmaz yorumu saymak gerekir. Margot Fonteyn'in isteği üzerine, "L'Isle des Sirenes" balesini turne gösterileri için yeniden çizdi. Balenin başarısı üzerine Dame Ninette de Valois "L'Isle des Sirenes" Sadler's Wells topluluğun repertuarına alınması, ilk kez bir yabancı'nın eserini (Rodrigues Güney Afrikalıdır) bu toplulukta oynaması ayrı bir önem taşır. 5 Haziran 1953'te Garcia Lorca'nın aynı adlı dramatik oyunundan esinlenerek yaptığı "Blood

Wedding" - Kanlı Dügün" balesini (müzik - Denis Apivor) daha sonra bir çok önemli bale topluluklar da repertuarlarına almıştır. 1954 yılında bir Tour de France biçiminde bisiklet yarışı olan "Cafe de Sports" ilgi çekmiştir. Rodrigues Londra ve Cape Town dışında da ün yapmış bir koreografdır. 1955'te Luchio Visconti'nin çağrısı üzerine Milano Scala'da "La Vestale" operası için bir bale çizdi, bunları "Cinderelle" ve "Casse Noisette - Fındık kıran" baleleri izlemişti. Verona açık hava tiyatrosu - Stageroni Lirica - için "Romeo ve Jüllet" (başroller - Mario Pistoni - Olga Amati) balesini sahneye koymuştur. Polonya'ya Varsova (Teatr Wielki) balesi için Stravinski'nin "Orpheus", "Rite of Spring - Bahar Ayini" ile Ravel'in "Daphnis and Chloe" balelerini hazırlamıştır. 27 Ağustos 1956'da değişik özgün bir bale olan "The Miraculous Mandarin"ı The Royal Ballet (eski adı Sadler's wells) tarafından başarıyla oynandı. Aynı topluluk tarafından 15 Eylül 1961'de "Jabes and the Devil" balesi oynandı. Bir ara Şili'ye giderek Şili opera balesi için Alberto Ginastera'nın "Three Sisters - Üç kızkardeş" balesini sahneye koydu. Western Theatre Ballet topluluğu için (Edinburg) Stravinsky'nin "Renard" balesini çizdi.

Rodrigues geniş bir tiyatro kavramı devamlı yaratıcı gücü ile yoğun bir çalışma sürdürmektedir. Koreograf konuları balelere öncelik tanımakta, biçim yönü akademik - klasik

olmakla beraber değişik usulleri de kullanmaktan çekinmemekte. Özellikle hareketliliği akdenizin sıcak içdenliliği sevmedir. Balelerinde müzik, etkide sahne düzeni, dekor ve glyisler koreografıyı tamamlayan niteliktedir. Yoğun çalışmalarla her bir balenin bestecisi (örneğin - Denis Apivor. Anthony Hopkins ve Çetin Işıközlü) ile birlikte notalar üzerinde balelerini çizmekte, ayrıca - Isabel Lambert, Norman Adams, Jack Taylor ve Wakhevitch gibi seçkin dekoratörlerle işbirliği yapmaktadır.

İlk kez 1969'da Ankara'ya gelen Rodrigues "Kanlı Dügün" ve "Üç kızkardeş" balelerini sahneye koymuştur. Bu ara, uzun yıllar tasarladığı "Judith" balesinin başrolünü canlandıracak balerinayı ve uygun müziği bir türlü bulamayan Koreograf, çalışmaları sırasında genç besteci Çetin Işıközlü ile tanışmış ve onun kısa dans suit'ini beğenerek balesi için aradığı müziği bulmuştu. Ayrıca seçkin balerina Meriç Sümen için "Judith" in koreografisini çizmiş. Besteci Işıközlü ile 16 saat gibi yoğun bir çalışma sonunda 21 Nisan 1970 gecesi Ankara devlet balesi topluluğu tarafından "Judith" balesinin dünya prömiyeri yapıldı. Aynı gece Türk balesi için yeniden düzenlediği Stravinski'nin "Orpheus" ile Glasnov'un "Sult"i de ilk kez yorumlandı.

Ankara devlet balesinin 25 inci yılına girerken 6. 11. 1971 gecesi Rodrigues'in topluluğun sahnesine koyduğu güçlü oyun Prokofiev'in "Romeo ve Jüllet" üstün bir başarı kazandı. Ankara'daki bale çalışmaları yanı sıra Ankara devlet operasında modern biçimde ve değişik düzende sahneye koyduğu G. Bizet'in Carmen operası ilk kez 25 Aralık 1971'de oynayarak Rodrigues'in başarısına bir yenisi eklenmiş oldu.

HÜZÜN ÇIKMAZI

— Şiirler —
Piyale GÖNÜLTAŞ
4 TL.

NISAN YAĞMURU

— Şiirler —
Celal ARABACIOĞLU
5 TL.

GÜLDESTE

—Antoloji —
Ciltsiz 5 TL.

KUYTU

— Şiirler —
Feriha AKTAN
10 TL.

KARA TUTKU

— Öyküler —
Ferhan GÜREL
750 Krş.

DİZİN

— Şiirler —
Metin ELOĞLU
10 TL.

YAŞADIM

— Şiirler —
Cahit İRGAT
A. Bezirci'nin incelemesiyle
yakında çıkacak
10 TL.

METİN ELOĞLU

— İnceleme/Antoloji —
Asım BEZİRCİ
10 TL.

ANADOLU DESTANI

— Şiirler —
Dr. Sedat PINAR
10 TL.

TÜRKÜSÜZ DÖNEM

— Şiirler —
Avni ÖZTÜRE
5 TL.

Not : Kara Tutku, Dizin ve Metin Eloğlu — İnceleme/Antoloji — kitaplarımızın genel dağıtımını Ge—Da yapmaktadır.

güney yayınları

P. K. 1353 — İSTANBUL

Üç TRT Deneme Ödülü'nü birden kazanan
Yazar ve Ozan arkadaşımız
Mehmet SALİHOĞLU'nun
Beklenen yeni kitabı

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE

Uygurluk, Yobazlık ve Dil Üstüne
Deneme ve İncelemeler

Ord. Prof. Hıfzı Veldet
Velidedeoğlu'nun önsözü
ile çıktı

YEDİTEPE DERGİSİNE

ABONE OLUNUZ . ABONE BULUNUZ

P. K. 77 — İstanbul

Yeni Yayınlar

AYLIK FİKİR, SANAT ve
BİBLİYOGRAFYA DERGİSİ

P. K. 60 Yenışehir — ANKARA.

ÖZÜN AYLIK DEVRİMCI SANAT YAPRAĞI

ÖZ + UN = ÖZÜN = ŞİİR
Sayısı 1 TL., Yıllığı 10 TL.

Havale, yazışma : Nuri Doğan
P. K. 712 Ulus ANKARA.

ÇÖMLEK

★

Haldun TUZLACI

Öğretmen, yarasına tütün bastı, Emdi, Yaladı, Tükürdü. Yanık yağlığını bir sıkıca doladı. Olmadı. Oluruna bıraktı. Yüreğine yığınlık uğradı. Bir kıyısı dönek. Öbürü kalıcı. İçinde bir dağılgın kapı. "Hiç" diye bir dürtü. "Hep" diye bir atılım. Yüküne eğildi. Çoğalgın. Bileği bir onulmaz rengi vuruyor. Tepenin sonuysa suskun gök. Yeri öptüğü yerde. Unutmabeni tomurunun tohumu gıdık alır. Oylum açılır, oylum saçılır. Dal dikene dönük. Meşe dibinin kızgın taşına barıştı. Meyvelerini kusuyor Gülburnu. Kızargınımsı. Kuş kurdun, börtü böcenin konuğu. Karınca Ağustosuz düzeltiyor. Cengizin dönek kıyısı çöktü. Bitkisinin

dalgınlığına uğrayıp, düşen çiçeği dalına taşımak istedi. Doğaya bir yanından katılmaya koyuldu. Aldı sırtına dengini. — Doruklardan en yakını Börklününki, dedi. Bayırın börk denesi topuzlarından topaçlar koptu. Uçuştu güneşin kaypak titreşimleri. Bastığı tezeğin taze buğusundan parlıyan sinek bulutu, topacın ucu kabarcıklı beyin suyunun orta yerine kalkıyor. Topaç yayıldığı çukura suyu sıkıyor, koyveriyor. Tekdüze. Siniri, iyidilekleri boyunca yırtıldı Öğretmenin. — Adam dışkısı olsa, neyse.. Dedi. Ağustos teri, kıl, saç, tüy köklerinde bir ısıklı kaşıntı.

RAMİREZ YÜCE SERÜVENCİ

I
Dün Ramirez geldi. uzak sulardan eski dostum İspanyol gemici
Bir kadın vardı RED. sevgilisi, öylesine çılgın karanfil kokulu
Korsan teknelerin, ambarları şarap yüklü gemilerin dümençisi
Gözlerinde tüm denizleri getirdi, kutup kuşağını, sıcak ve yeşil Ekvatoru

Bir kadın vardı RED. sevgilisi, öylesine çılgın karanfil kokulu.

Ramirez bu. büyüklük iklimlerin adamı, mavi ve bıçkın tayfa
Bekler onu her limanda bir RED, açık memeleri turuncu dudaklı
Pigmaların kara tenli kızları, Rumca beyaz şarkılarıyla Vasilya
Bir tekneyi karşılar, serenlerinde süslü dünya bayrakları..

Bekler onu her limanda bir RED, açık memeleri turuncu dudaklı.

Ah Ramirez benim eşim, tutkulu yüce serüvencisi evrenin
Sende kaldı anıtların tuncu.. denizdibi güneşleri, sarhoşluğu zamanın
Sarı gülüştü firavun.. mumyaların o küflü düşlerinde en derin
Girdabında boğulmuş, korkunçluğu çöllerin, yıldızsız akşamların.

Sende kaldı anıtların tuncu.. denizdibi güneşleri, sarhoşluğu zamanın.

II

Dün Ramirezdi gelen.. uzak sulardan eski dostum İspanyol gemici
Bir kadın vardı RED. sevgilisi öylesine çılgın karanfil kokulu
Korsan teknelerin, ambarları şarap yüklü gemilerin dümençisi
Gözlerinde tüm denizleri getirdi, Kutup kuşağını, sıcak ve yeşil Ekvatoru.

Bir kadın vardı RED. sevgilisi, öylesine çılgın karanfil kokulu.

Mehmet Akif TUNCAI

Sürgün

Yürüyorum
Gecenin dudaklarındaki ılık ağır
Gecenin dudaklarındaki ılık kocaman
Yürüyorum
Gözlerimde anamın hasta yüzü
Buruş buruş
Cebimde upuzun bir reçete
Ve otuz beş kuruş

Yürüyorum
Türkümsüz ve sigarasız
Gözlerim karanlıkta iki kan denizi
Dağa dün geldim
Gurbet türkülleri söyleyerek tozlu pencerelelerinde trenlerin
Daha dün geldim bu haydut kente
Ne çalacak bir kapım var
Ne de samsıcak birini tanıyorum
Kulaklarımda ekmeğe diye bağırın sesleri çocuklarımm
Buykalarımdan utanıyorum

Muammer HACIOĞLU

Gün, sıcak, ısıtmayan rengini, esintinin gülyüzlüsüne koşturdu. Soğuk, üşütmiyen bir yeşil yığılmalı Cengiz'i dorukta. Bu karşı uyum, yalnızlığının namlusuna, bir ürkek yüreği sürdü. Döküldü dalları ılık yana. Korku demire geçti. Pas, giderek birikiyor. Çatladı musluk. Çağıldadı Öğretmenin gözü ucu.

Kayalık aydımsı, kara. Sıvası kül hemi. Ustura yutmuş. Oyuk, oyuk. Güvercinlerde bir morumsu çırpınış. Yabancı. Kanatlarından serin çınılular aktı. Kopukları Kızıkderesini boyladı. Bu olası yıkanişta içerledi söğütler. Eğilşlerini çırpırlar, çalkadılar akarsuya. Dağınık dallarda tarla kuşları. Isıltık, bikkın -ağzılı. Aştığı kırın bunca bozunu, boğuntusunu çektiğine gocunamayacağını anladı Cengiz. Bu tıngır elek, tıngır taş yoksulluğun kayalıklar, yarlar arasındaki sağdığı bolluğa nice şaştı ki; geren kayanın kumsuluğuna sımsıkı yaslanmış; harımından açılan uçuruma korku içinde saygılı; dik mi dik; pörçük taşın uzantısı konumunda; yoldan, bir bağlantıdan çok, sel yatağını andırır eğimin, inişin başında günün birinde bir dönüşün gelip çatabileceğini düşünmedi bile. Dizlerini dayadığı yosun bağlanmış taşın ardına sırtını, kolunu, üzerine kendini attı. Dilinde amacına yakınlığın sevinci türküledi. Gözü, köyküsünün az yukarısında bakır boyalı, içi dolu çömleğin pamuğumsu devini-

minde kaldı. Gökyüzünde içi dolu bir çömlek. Kenarından damlıyan sıvıda yedi renk serçiliyor. Devnimde. Anlaşılmaz, soyutumsu somutluğun her dönüşünün sonunda, eteklerine dek açılan renklere davul döğüyor dağlar, tepeler, yarıkaları... Yargı yetisi bir an duraksadı Cengiz Öğretmenin; kenara çekildi; yol verdi beş duyusuna birden. Her biri sırasıyla, ana duruş aldılar. Ortalık aydın. Gök, oraya değin doğul. Yer, deminki yer, Kala kalla bir güneş kalıyor geriye. Belli ki o da, orada günü tümleme uğraşında.

— Gevşe Cengiz! Dedi kendine.

Beşi, bir dizi yeğnilendiler; her duyu öz yerini tuttu. Göz, gene bakar boyu sürünmüş, toprak kokulu çömleğin, şiş göbesi üzre, kısımın dikitlerine doğrulduğunu gördü. Kulak dikildi, hallacın tüysü sessizliğini duydu. Burun kalktı, havalandı, yer göçüklerinin eski artıklarından dağılan kekere koku kuydu çektik çigerine. Dili çözüldü kördüğümünden. Ağzı :

— Bir gizli ülke! Bu yurdun konutları, barınakları, ya insanları nerede yahu? Gibi ne sordu dağa taş; kurda, kurşa.

Öğretmenin sesi gerisin geri döndü. Düşüncenin kuşukuru su lambasını kıstı. Ayaklarının uçlarından çekilip, uyusukluğuna gömüldü. Beyninde kuytu bir oda. Camdan sarkan bir kör ışık.

İtin biri uludu, İbidik pilicel

Resim : M. Niyazi Bayraktar

niyazi

ezdi geçti, Kuyruğu yelledi yeri, havayı süpürdü. İbîği dideğine yıkıldı. İt bir daha uludu. Kara dana tuluğu devirdi. Su, süzülde gitti toprağın döğül-müşlüğüne. Avluda henüz ikindüüstü kokusu. Dikkulak dayı yabayı kaptı, Koşuştu. Eşiğe takıldı. Gevelediği bozlamayı yuttu, Kursağına oturdu katı hamur. O hınçla bir solukta vardı, kıl çadırın çatması önüne. Dananın beline, beline ver yansın ediyor. Biberlerin arasına daldı dana. Fasülyelere sıçradı. Aşekadın. Harmanladığı her yan darmadığın. Harımı da yıktı sonunda. Yalağın başına ulaştı, köy alanını ortasından bölen ikiye. Dönüp dayıya bir böğürdü. Hiç bir şey olmamışçasına gurk tavuğa boynuz salladı. Gurk kabardı, öfkelendi. Dananın umurunda değil elin öfkesi. Yalağın suyunu karıştırdı savurdu şöylecene. Soludu, ama içmedi. Dikkulak eli böğründe, delişmen usu karmakarışık. ana avrat sövdü. Yetiştirdi dananın ardından. Yabayı daha bir sıkı parmakları, çenesi.

— Gidi cavırın dölü! Gidi yabanın ileşi! Ülen dinine yarıdığım! Ülen gını gırık! Goca köyün ortasında, bulemedin mi len gircek başka bahça; de gidi densizlin sakarı!

Ünlemi hem paldır küldür tümcelerinin sonuna, hem de dananın beline vuruyordu dayı.

Ummü Kadın uzandı dışarı, güneşliğin merteklerini sarı. Boğazında bir toprak künk, içinden döne döne buğulanan sesi tırmaladı. Geçirdi.

— Yaveş vur imanı gevrek. Yaveş vur ülen gappe dinli cavır.

Hırsı sinmişti n'olsa ya, karrı kısmına yular kaptıracak adam değildi bir kez.

— Ümmü garı, Ümmü garı, ayrengelik etme cavır garı! Şincik alırım dabanımın altına.

Ümmü kadın aşağı kalır mı hiç. Sözü bile geçlirir kalburdan, elekten.

— Len, bosu. boyu devrileli. Elin ağzı, dili yok davarıyan uğraşçene; nanemolla kimi ortıyeri girane goycene; savuşuve de blyon; köyün içinde bi Ayvaz, bi Köroğlu galvemmiş miyiz bakıve garı. İhı, gadın dayım, vaa ya,... Mohtarın İb-

raamın Güssüm gızına bi yabanın dölü kiprit çalmış, duymedin mi dik gulağı gopası? Hepsı köy, gızınarı golaçene gittile. Hemı de gısağın depestene, göğün çölmeği çarpeçemiş böyün. Gara gözülü Güssümün başına ak çevre bürümüş, saçına al bağ takıştırmışle. Kür tülüğün İremzi de içinin yangırından tuluk tuluk ayren, ırakı içirimış. Ne duruyon len dik gulağına höykürdügüm. Sene bi de dayılık verene yanem. Çeksene kaçık tekeyi ağılden. Paldımını, kösteğini vursene. Sürüsene bınarın annacine. Bakam kaçık, İremziyi çaldığı kimi, çalabılce mi yabanın adamını yere. Bakaasın elin dölü bilekli çıkaa... tekeyi salaa dağe.

Dikkulak ağzına bir çapkın sokulan burnunu çekti; işkile kayak ucunu doğrulttu. Çıra çakan gözlerini kocaman açtı. Kırpıkları gür, kırçıl kaşlarına karıştı. Eğildi, ellerini atıp damın ıslak aydımına.

— İnanasım gelmiyo gız Ümmü. Bu oğlan bile Güssüm gızın kökünü, çırpısını atağlasın, heç aklım kesmeyo. Neye oyalaneyom, biliyon garı işte cik.

— Ööle deme dayı. Mettaplı yavuklusuna gizli gizli yazarmış Güssüm gız; gaçır götür deye. Taktak Hösnü de çeyiz, çerez almeye indiginde düze, taşırımış mettupları. Deyola kim, mettaplı Güssüm gızın hasiretine dayanamamış garı.

Öğretmen, bu sık ağaçlı. bol yeşilli ovacığın ortasında, el içi denli kara parçasını, dana tuluğu devirmeseydi, belki de sezinliyemlyecekti. O içinden çıkılmaz kovalamacayı bir güldürü, bir orta oyunu şeklinde izledi. Yükünü kucakladığıyla, bayır aşağı tıngır, mıngır yönemesi bir oldu. Tökezlemeler, kapaklanıp kalkmalar da cabası. Balonunu havaya kaçırıp, ardından koşturan çocuk gibi. Kendisini karşılayacak düğün dernekten habersiz. Özetmen Cengiz.

Çömlek kısığın sivriltelerin de patladı, o daha bayırın altına varmadan. Binlerce mum söndü. Akşam üzerinin içliliğinde, yerlerini yıldızlar almaya başladılar ucun, ucun.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.

KURULUŞU: 1946

Sermaye ve ihtiyatları yekünü :
80.000.000. — İtra

YURT İÇİNDE 171 ŞUBE

TASARRUF MEVDUATINDA HARBİYE VE FENERBAHÇE'DE TAM KONFORLU APARTMAN DAİRELERİ VE ZENGİN PARA İKRAMIYELERİ

GARANTİ BANKASI

Güney : 12

damlıya
damlıya
göl

Güney : 13

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyetidir

ÖTLEĞEN KUŞU

Halil Kocagöz

Milliyet Yayınları

Çocuk kitapları

288 sayfa 10 TL.

SON ÇAĞ

Ayhk Sanat Dergisi

Yazışma : Kenan Ercan

P. K. 582 Karaköy/İST.

Dışarda Sanat Olayları

KANADA'dan (Engin Aşkın) :

★ Kanada'da tiyatro sanatının hızla geliştiği kentlerden biri olan Toronto'da, The Coach House tiyatrosunun sunduğu siyasal bir oyun ilgiyle izleniyor. ABD'de hırsızca eylemlerin en seçkin önderlerinden papaz Berrigan'ın dramını yansıtan "Catonville Dokuzlusu" adındaki oyun, Amerikan toplumundan ırpertici kesitler sunuyor. Oyunun kahramanı olan papaz, şimdiki Nixon'un yardımcısı Kissinger'i "kaçırma komplosuyla" yakında yargılanacak.

★ Bir sanatseverler kenti olan Toronto, özel galerilerde sunulmaya başlanan çeşitli türdeki sergilerle, yeni yılın ilk sanat gösterilerine sahne oldu. Hayranlıkla izlenen eserler arasında, Joseph Flasko'nun, "Sürrealist Çıplaklar"ıyla, J. Galaso'nun Yontu ve Sulu Boya çalışmalarını dikkati çekti.

★ Kuzey Amerikanın en güçlü topluluklarından biri olan Toronto Senfoni Orkestrasının eşliğinde iki konser veren Sovyet Kemancı David Oistrakh, Mozart'ın 3 No.lu Keman Konçertosunu, eleştirilenler deyimleriyle, benzersiz bir ustalıkla çaldı. Bu seçkin konseri, senfoni örgütünün, öğrenci müzisyenlerinden oluşan Genç Öğrenciler Senfoni Orkestrasının ilginç konseri izledi.

★ Kanada'nın ünlü tıp bilginlerinden Hans Selye'nin halk için düzenlediği "Bilimsel Konuşmalar" büyük ilgi topluyor. Tanınmış Pro-

fesör, deneysel tıp ve ameliyat konusunu kapsayan son konuşmalarından birinde, makinalaşmış toplumdaki bireylerin ruhsal sorunlarına değindi.

★ Toronto'daki Royal Ontario Müzesinde, Yunan mitolojisini yansıtan bir ilginç sanat filmi, yeni yılın en önemli olaylarından biri olarak niteleniyor. Mitolojideki tanrısal kesimin, doğa ve doğa dışı evrenle olan düşsel bağlantılarını sunan film, özellikle fotoğraf açısından titiz bir çalışmayı yansıtıyordu.

★ Yeni vizyona giren ve bir İngiliz "usta"ya ait olan yeni bir film, sinemaserverleri adeta büyüledi. Stanley Kubrick'in yönetmenliğinde çevrilen film, gelecek dünya toplumlarının kaderini belirlemesi muhtemel bir "şiddet ögesi-ne" bağlantılı. Yakın ya da uzak geleceğin otomasyon döneminde, konutsal ve seksüel yasantının ve toplumsal yapının, bir terör ve bunalmı düzenine kayacağını öne süren yönetmen Kubrick, etkileyici sentezler sunuyor.

★ Yeni yılın girişiyi birlikte, bütün Kuzey Amerika'da, bir Chaplin tutkusu yeniden başgösterdi. Büyük sinema ustanın en önemli eserlerinden Modern Times'i sunmaya girişen yüzlerce sinema dolup taşta dursun, çeşitli üniversitelerde Chaplin'in derin kimliğini ele alan konferanslar ve gösteriler düzenlendi.

Güney : 14

AHMET NAIM DIYE BİRİ

12. sayfadan
İk galeriler, aralıksız emek öfütlen
bacalardır. /Sayfa 9./

İşte bu otuz bin canın öykücüsüdür Ahmet Naim, Onların umutlarının, hırslarının, acı ve kederlerinin öykücüsü.

Maden ocağı yaşamı bir ölçüde de bir yudum soluk savaşıdır da, Ahmet Naim, otuz bin canın bu bir soluk savaşını, bir yudum soluğun taşıdığı önemi şöylece belirler :

"Zamanında bir yudum soluk, bir yudum soluktur. Canlı kanlı gömüldüğümüz bu mezardan kurtulmanız bazan bu tek soluğa bağlıdır. /Sayfa 32/

Özellikle bir maden kazasını anlattığı şu bölümdeki nesnellik, bir amele çavuşunun ağızıyla söylediği şu sözlerdeki gerçekçilik burada anılmaya değer :

Sonunda paylaşılacak ölüm de olsa; nihayet onu beraberinde paylaşacağınız bir arkadaşınız var yanınızda. Son soluğunuzu alırken sizinle son soluklarınızı alıp veren bir can yoldaşı da akıbeti bölüşüyor sizinle. /Sayfa 29/

Arkadaşlarıyla birlikte diri diri gömüldüğü bir yerde, ölümü bekleyen yalnız başına aynı duruma düşmüş bir işçinin hissettiği şeyler arasındaki bu korkunç

ayırım, bu aldatıcı acı avunma silâhi: İşte Ahmet Naim öyküsünün kaba çizgileri.

Bunlara bir de - daha önce de belirttiğimiz gibi - şiirsel bir anlatım eklenebilir. Yazar, çok sonraları benzer anlatım tekniğine Yaşar Kemal'de rastlayacağımız hareketli imgelerle verir hep olayı. Betimlerinde ise yine aynı teknik: Savruk çarpıcı kelimelerle bir şiirsellığe varma :

Armutlu'nun fundalarla kaplı dağları, yılın bütün ayları taptaze ve zümrüt yeşilidir. Bu zümrüt gibi yemyeşil dağların ortasında, büklüm büklüm uzayan beyaz şeritler vardır. Uzaktan bakınca, yeşil dağlar, eteklerinden doruklarına kadar bir beyaz iplikle sarılmış sanılır.

Bu dağ yolları, funda kaplı bir kaç tepeden daha aştıktan sonra Armutlu ocağına ulaşır. (...). /Sayfa 34/

İşte bu Ahmet Naim, bence, sanat değerlerimizin zaman içerisindeki işlevlerine göre değerlendirilmemesi yüzünden eskitildi, unutturuldu. Ürünlerini cıvıllı bir karton kapak içerisinde toplayacak maddi olanağa sahip olmamasını da buna eklersek bu sürecin neden bu denli hızlı olduğunu çabucak anlarız. Bu açıdan Ahmet Naim, bence üzerine eğililmesi gerekenli kitap halinde olmasa bile dergi sa-

ISTIK MISTIK MIS
STIK MISTIK MIS
TIK MISTIK MIS
MISTIK MISTIK
STIK MISTIK
IS MISTIK
MISTIK MISTIK
TIK MISTIK
MISTIK MISTIK

MISTIK
SİNEMASI

BEŞİKTAŞ Tel: 46 15 14

SEZONUN
EN GÜZEL
FİLİMLERİ

Güney : 15

hifeleri aracılığıyla öykülerinin gün ışığına çıkarılması gerekli olan bir yazar. Onun bir yöreyi anlatmaktaki yetenekliliğinden çok şeyler öğrenilebilir.

Tüm bunlardan sonra, Mehmet Seyda'nın, Zonguldak'ı çok iyi betimleyen şu dizeleriyle yazımızı bitirelim :

Açılmış yerin altına
Sayısız kara-kanlı kapak
Bu kapaklar üstüne kurulmuş
Zonguldak.

güney güney güney güney güney güney